

Україна:

події,
факти,
коментарі

2012 № 13

Україна: події, факти, коментарі

Інформаційно-аналітичний журнал

Для керівників та працівників інформаційних структур на місцях

Засновник

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Головний редактор

О. Онищенко, академік НАН України

Редакційна колегія

В. Горвий, заступник головного редактора

Л. Чуприна, заввідділу оперативної інформації

Т. Гранчак, заввідділу політологічного аналізу

Н. Вітушко, заввідділу електронних технологій обробки інформації

Т. Дубас, заввідділу синтезу соціокультурних мережевих ресурсів

Комп'ютерний дизайн Г. Булахова

Видається з 01.01.1998 р.

Свідоцтво про державну реєстрацію

КВ № 5358 від 03.08.2001 р.

Виходить двічі на місяць

Матеріали друкуються українською та російською мовами

Редакція залишає за собою право редагувати та скорочувати тексти

Передрук – тільки з дозволу редакції

Адреса редакції:

НБУВ, просп. 40-річчя Жовтня, 3, Київ, 03039, Україна

Тел. (044) 524-25-48, (044) 525-61-03

E-mail: siaz@pochta.ru

www.nbu.gov.ua/siaz.html

ЗМІСТ

Коротко про головне

Вступне слово Президента України В. Януковича до щорічного Послання до Верховної Ради про внутрішнє і зовнішнє становище України	4
--	---

Аналітика

О. Ворошилов Початок роботи Конституційної асамблеї України у відгуках політиків та експертів.	7
О. Климентів У Украины новая Стратегия национальной безопасности и Военная доктрина.	20
А. Потіха Вплив Євро-2012 на імідж України.	26
А. Рябоконт Перспективы совместных украинско-российских авиастроительных проектов.	33
Ю. Якименко Итоги XVI Международного экономического форума (ПМЭФ) в Санкт-Петербурге в оценках СМИ.	47

Партійна позиція

С. Горвая Мнение экспертов: у проекта В. Ющенко нет никаких шансов.	53
---	----

В об'єктиві – регіон

В. Медведєва Київська фан-зона – найуспішніший проект Євро-2012 в Україні.	56
--	----

Наука-суспільству

Міжнародне співробітництво в галузі науки і освіти.	59
Розробки для аерокосмічної та авіаційної галузі	62.
Здобутки української археології.	63
Інноваційні розробки та технології	63
Інформаційні технології.	64
Розробки та дослідження для агропромислового комплексу.	68
Питання екології та уникнення техногенних катастроф.	69.
Освіта та кадрове забезпечення в Україні.	70
Охорона здоров'я.	72
Наука і влада.	73

До уваги держслужбовця

С. Горбань	
Нові надходження до НБУВ.	75

Вступне слово Президента України В. Януковича до щорічного Послання до Верховної Ради про внутрішнє і зовнішнє становище України

Проголосивши у 2010 р. курс на модернізацію, Українська держава стала на шлях докорінних перетворень. Їхньою метою є утвердження сучасної України як країни високих економічних, політичних і соціальних стандартів.

Основні зусилля були спрямовані на подолання економічної кризи, розвиток базових і перспективних секторів вітчизняної економіки, боротьбу з корупцією та перебудову неефективної системи соціального захисту населення. У стислі терміни було здійснено адміністративну реформу, що полягала не лише в оптимізації державної управлінської структури, а й у забезпеченні відкритості й прозорості процесу ухвалення державних рішень і діяльності органів влади.

Також були здійснені системні кроки в напрямі спрощення умов для підприємницької діяльності, оптимізації системи українського судочинства. Особлива увага приділялася розвитку українського податкового законодавства, спрямованого на зменшення нелегального обороту капіталу, а також спрощення залучення в українську економіку стратегічних інвестицій і внутрішнього, і зовнішнього походження.

Нині реалізується ряд пілотних проектів, спрямованих на модернізацію системи охорони здоров'я, освіти, а також втілюються програми регіонального розвитку, розроблені й затверджені за безпосередньої участі органів місцевого самоврядування. Проте вже на початкових стадіях українські перетворення наразилися на перепони, які сьогодні несуть реальну загрозу гальмування процесу глибинного оновлення усіх сфер суспільного життя, призводять до знецінення здобутих результатів.

Головними з-поміж них виявилися інерція і спротив корумпованої бюрократії. Суперечності між намірами державного політичного керівництва й інтересами бюрократичних груп, сформованих за регіональним і галузевим корпоративним принципами, набувають дедалі конфліктнішого характеру. Ці суперечності створили сприятливий ґрунт для зміцнення ідеологічних позицій політичних партій і рухів, опозиційних до реформаторського курсу. Деструктивна діяльність цих сил знайшла втілення в численних політичних спекуляціях.

За таких обставин зміцнення основ української державності й демократичних механізмів у керуванні суспільством набули критичного значення не лише з огляду на продовження курсу перетворень, а й для забезпечення національної безпеки. Одним з основних напрямів політики нової української влади на сьогодні є розвиток і залучення громадянського суспільства до процесу вироблення та реалізації державного курсу, адже успіх реформ неможливий без громадської консолідації та широкої суспільної підтримки. Шлях до цього пролягає через подальше зростання відкритості публічної політики й державного управління для безпосередньої участі в них громадян і громадських об'єднань.

Першим кроком на цьому шляху стане зміцнення представницького складника українського парламентаризму. З огляду на це, безсумнівно, великого значення набувають вибори до Верховної Ради 2012 р. Саме вони мають стати відправним пунктом у процесі повернення парламенту статусу органу влади, що безпосередньо представляє інтереси громадян. Рада має припинити функціонування в режимі «закритого елітного клубу».

Другим кроком стане підготовка та проведення конституційної реформи, яка не лише дасть вичерпні відповіді на питання про співвідношення владних повноважень між державою та місцевим самоврядуванням, про характер і особливості політичного устрою України, що рухається назустріч Європі, але й стане дієвою основою для забезпечення широких прав громадян у сучасних умовах, у тому числі і щодо прямої участі громадян у прийнятті рішень державного рівня і з вирішення актуальних питань розвитку громад.

При цьому буде зроблено все необхідне, аби забезпечити найвищий рівень легітимності конституційного процесу. Зокрема, затверджене принципове рішення про те, що вперше в історії України над проектом Основного закону працюватимуть широке коло української громадськості, потенціал якої буде акумульовано й розкрито в межах роботи Конституційної асамблеї.

Ще одним напрямом політики перетворень у 2012 р. має стати внесення змін у роботу органів публічної влади на регіональному рівні. Це стосується не лише заходів, спрямованих на подолання централізованості державного управління: у центрі уваги мають бути питання зміни характеру відносин місцевих органів влади з громадами. В особі українських громад, які отримають дієві важелі контролю над роботою влади на місцях, керівництво держави бачить свого найціннішого союзника і партнера.

Актуальне завдання 2012 р. – прискорення реформування національної економіки й соціальної системи. Базовими пріоритетами у цьому процесі мають стати, по-перше, забезпечення усталеного економічного зростання в умовах глобальної кризи, вплив якої до цього часу відчувається у світовій економіці. По-друге, підвищення соціальних стандартів, збільшення реальних доходів працюючих і загальне поліпшення якості життя українських громадян.

У контексті перебудови соціально-економічної сфери першочергового значення набувають подальша структурна трансформація національної економіки, підвищення її конкурентоспроможності та стійкості до спадів світової кон'юнктури. Це передусім передбачає сприяння розвитку підприємництва. Створення вільного середовища для розкриття підприємницького потенціалу суспільства, лібералізація і дерегуляція підприємницької діяльності мають залишатися стрижнем економічних реформ.

Поліпшення бізнес-клімату стимулюватиме зростання економіки, розвиток внутрішнього ринку, створення нових робочих місць. Водночас зняття адміністративних перепон і підвищення правових гарантій інституту власності буде позитивним чинником залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій. Крім того, зниження адміністративного та фіскального тиску на суб'єктів підприємництва сприятиме подальшій детінізації економіки й підвищенню доходів державного бюджету. На часі вироблення нових підходів до промислової політики, прискорений розвиток реального сектору економіки. В їх основу має бути закладено мету забезпечити модернізацію і технологічне оновлення цього сектору. Зростання інвестиційної та інноваційної активності бізнесу, впровадження енергоощадних технологій – єдино можливий шлях до підвищення якості економічного зростання.

Потребують прискорення і реформи в аграрному секторі. Уже цього року до зняття мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення необхідно забезпечити створення й повноцінне функціонування механізмів захисту інтересів сільгоспвиробників і продовольчої безпеки країни в цілому.

На сьогодні невідкладною є реформа системи соціального забезпечення й соціального захисту українських громадян. Основними принципами соціальних реформ мають стати такі: гарантії надання адекватної державної допомоги тим, хто цього дійсно потребує, раціональні соціальні видатки й висока якість соціальних послуг, що надаються громадянам з боку держави.

Дотримання цих принципів у соціальній політиці держави при реалізації реформ у сфері соціального захисту, охорони здоров'я дасть змогу Україні наблизитися до створення моделі сучасної соціальної ринкової економіки. Її перевагами є високий рівень соціальних стандартів, ефективний захист прав працівників, розвинена система соціального захисту.

Особливої уваги з боку держави потребує гуманітарна сфера. Сьогодні в умовах економічної кризи у багатьох суспільствах зростає апатія і зневіра у власних силах. Нації втрачають мотивацію до розвитку, а громадяни стикаються з кризою перспективи. На жаль, у житті українського суспільства ці тенденції стають дедалі виразнішими.

Тому завданнями нової гуманітарної політики мають стати духовне оздоровлення українського суспільства, розкриття його творчого потенціалу.

В умовах глобалізованого світу успішність внутрішніх перетворень багато в чому залежить від здатності країни адекватно й ефективно реагувати на

зовнішні виклики, зміни у світовій економіці й системі міжнародних відносин. З огляду на це, одним з основних завдань зовнішньої політики України в поточному році має стати активна участь у розвитку міжнародних систем забезпечення безпеки, налагодження прагматичного політичного й економічного співробітництва з новими перспективними партнерами та міжнародними об'єднаннями.

Переконаний: Україна впевнено рухається шляхом глибокої модернізації, стверджується як розвинена цивілізована європейська держава (*Офіційне інтернет-представництво Президента України (www.president.gov.ua)*). – 2012. – 3.07).

Аналітика

О. Ворошилов, канд. іст. наук, старш. наук. співроб.

Початок роботи Конституційної асамблеї України у відгуках політиків та експертів

17 травня 2012 р. Президент В. Янукович підписав Указ «Про Конституційну асамблею», згідно з яким Конституційна асамблея (КА) є спеціальним допоміжним органом при Президентові України. До завдань цього органу входить підготовка законопроекту (законопроектів) про внесення змін до Конституції України, організація громадського, професійного (за участі міжнародних експертів) обговорення цього законопроекту, а також доробка тексту за наслідками такого обговорення. Потім Асамблея представляє допрацьований текст змін до Конституції Президенту України, який вносить його на розгляд Верховної Ради.

Головою Асамблеї призначений перший Президент України Л. Кравчук, його заступником – директор Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України Ю. Шемшученко, секретарем Конституційної асамблеї – радник Президента, керівник ГУ з питань конституційно-правової модернізації АП М. Ставнійчук.

Конституційна асамблея створена в складі 95 осіб, які працюють на громадських засадах і мають рівні права. Слід зазначити, що дотепер залишаються невикористаними квоти п'яти кандидатур від опозиційних політичних сил. У зв'язку з цим Президент надав політичним силам, які не подали кандидатур до Конституційної асамблеї, можливість вносити пропозиції протягом всієї її діяльності.

За словами секретаря КА М. Ставнійчук, з метою гарантування належного рівня легітимності і самостійної роботи при формуванні Асамблеї повною мірою враховані рекомендації Європейської комісії «За демократію через право».

Станом на початок діяльності Конституційної асамблеї до її складу входять 73 учені. Серед них 10 академіків (В. Геєць, В. Кремень, О. Онищенко, В. Тацій, П. Толочко та ін.), шість членів-кореспондентів Національної академії наук України, 39 докторів юридичних наук, чотири доктори філософських наук, по три доктори економічних і політичних наук, два доктори історичних наук. Також в Конституційній асамблеї представлено всі п'ять відділень Національної академії правових наук України і чотири її регіональні наукові центри.

Крім того, склад КА сформований за рахунок включення 13 керівників вищих навчальних закладів, які мають серйозні юридичні, філософські, політологічні школи. Серед них: Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», Національний університет «Одеська юридична академія», представлені також Національний університет «Києво-могилянська академія», Львівський національний університет ім. І. Франка та ін.

До складу Асамблеї увійшли також сім суддів Конституційного Суду України у відставці – це перший склад КСУ, який ніколи не критикували, суддя Європейського суду з прав людини у відставці, голова Центральної виборчої комісії, члени Європейської комісії «За демократію через право» (Венеціанської комісії). Представлені в КА і 22 провідних громадських об'єднань України, Федерація профспілок, Конфедерація вільних профспілок, Союз юристів, Союз адвокатів, Асоціація міст, Асоціація районних і обласних адміністрацій, Центр Разумкова, Центр політико-правових реформ, Інститут правової політики та інші організації.

Як наголосив з приводу складу КА *директор Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, академік Національної академії наук України Ю. Шемшученко*, НАН України має як ніколи «вагоме представництво» в Асамблеї. За його словами, «такого великого представництва наша Академія ще не мала в жодній конституційній комісії незалежної України. Нагадаю з цього приводу, що до складу першої Конституційної комісії (1990 р.) було включено всього вісім учених. Друга Конституційна комісія (1994 р.) була сформована взагалі без науковців. У реформуванні Конституції України 2004 р. учені також не брали участі. То ж хіба дивно, що Конституційний Суд визнав цю реформу неконституційною. І вийшло так, що протягом шести років ми жили за неконституційною Конституцією».

Незважаючи на те, що науковий потенціал НАН України використовувався в процесі розробки механізмів реформування Основного Закону держави не надто активно, питання реалізації Конституції України і проблеми її удосконалення постійно перебували в полі зору вітчизняних учених, які презентували своє бачення проблеми під час конференцій і круглих столів, в інтерв'ю ЗМІ.

Зокрема, як наголошував *академік-секретар Відділення історії, філософії і права НАН України, академік НАН України О. Онищенко*, прийняття в 1996 р. Конституції мало неабияке значення для української державності, активізувало процеси державотворення й правотворення. Конституція стала фундаментом правової системи країни, її законодавства, а також визначальним чинником забезпечення державного суверенітету, формування та розвитку інститутів державної влади. Проте розвиток українського суспільства, реформування його політичної системи потребує вдосконалення форми державного правління, перерозподілу конституційних повноважень між основними владними інституціями. Актуальними залишаються питання реформування судово-правової системи, адміністративно-територіального устрою, місцевого самоврядування, удосконалення взаємовідносин місцевих органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування. Саме для вирішення цих питань конче необхідно вдосконалювати Конституцію.

У свою чергу *академік НАН України Ю. Шемшученко* підкреслив важливу роль академічної правової науки в забезпеченні конституційного будівництва в Україні. За його словами, спільними зусиллями інститутів держави і права ім. В. М. Корецького, політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, Академії правових наук України та Інституту законодавства Верховної Ради визначено концептуальні основи українського конституціоналізму й державного ладу України, статусу людини і громадянина, форм безпосереднього народовладдя, органів державної влади і системи органів місцевого самоврядування та теоретичні основи українського парламентаризму, інституту президентства, державного управління, правосуддя, конституційної юстиції тощо.

Тож побудова діяльності нинішньої Конституційної асамблеї на міцному науковому фундаменті дає підстави для оптимізму стосовно її результатів.

Поки що, за попередніми розрахунками, планується, що проект змін до Конституції України Конституційна асамблея подасть Президенту до початку 2014 р. За словами голови КА Л. Кравчука, «зараз говорити з точністю до якогось місяця дуже складно. Ми діятимемо у такий спосіб: до кінця цього року ми сформулюємо концепцію конституційних змін, починаючи з 2013 р. і весь 2013 р. ми працюватимемо над текстом змін, його виносити на обговорення експертами на українському і міжнародному рівні, а в кінці 2013 і не пізніше початку 2014 р. ми проект закону про внесення змін до Конституції України подаємо Президенту України», – сказав Л. Кравчук.

Що стосується того, до яких розділів Конституції вноситимуться зміни, голова КА зазначив, що це буде предметом обговорення. Він також не виключив, що до Конституції буде включено нові розділи, наприклад, розділ про охорону Конституції. Л. Кравчук запевнив, що всі подібні пропозиції обговорюватимуться на круглих столах із представниками суспільства.

Крім того, на його думку, незважаючи на те що квота опозиції в Конституційній асамблеї не заповнена, це «не є приводом для сумніву в легітимності цього органу».

Перше організаційне засідання Конституційної асамблеї України відбулося 20 червня. Для того, щоб розпочати роботу над новою Конституцією на засідання КА прийшли всі президенти незалежної України – Л. Кравчук, Л. Кучма, В. Ющенко та В. Янукович. Участь у заході також взяли спікер ВР В. Литвин, голови депутатських фракцій Верховної Ради, представники Європейської комісії, Ради Європи, ОБСЄ, ООН.

Відкриваючи перше засідання Конституційної асамблеї, **діючий глава держави** окреслив основні цілі й пріоритети майбутньої роботи. По-перше, **В. Янукович** заявив, що не хоче, щоб Конституція «писалась під когось». «Упевнений, що Конституція України не повинна писатися під будь-який орган влади, політичну силу або окремі персоналії. Це безперспективно», – підкреслив він.

По-друге, за його словами, нова Конституція повинна стати актом, який визначить чіткий розподіл владних повноважень, що забезпечить збалансованість у владі та вбереже державу від конфліктів й авторитаризму.

Крім того, Президент розставив пріоритети процесу конституційно-правової модернізації. Зокрема, на його переконання, першим з таких пріоритетів є «посилення конституційних гарантій прав і свобод людини і громадянина, у тому числі реального забезпечення ефективного і незалежного судового захисту прав і свобод». Також одним із пріоритетів глава держави назвав розширення конституційного регулювання інститутів безпосередньої демократії. Третім пріоритетом, на його думку, є збільшення ефективності механізму організації державної влади, її удосконалення і збалансованості, а четвертим – створення належних конституційних основ реформування місцевого самоврядування з метою зростання його ефективності.

Також глава держави серед пріоритетів назвав встановлення конституційних засад участі України в інтеграційних процесах.

«І найголовніше: оновлена Конституція України повинна бути орієнтована на утвердження людини як вищої цінності суспільства і держави. Разом з тим і інші положення Конституції України, які на практиці виявилися неефективними, повинні істотно покращитись», – додав В. Янукович.

Він висловив упевненість, що після проведення парламентських виборів до роботи Асамблеї приєднається опозиція, яка теж братиме участь у формуванні Основного закону держави.

Президент України також нагадав, що звернувся до керівництва Європейської комісії і Ради Європи з проханням залучити своїх експертів до роботи Конституційної асамблеї. Крім того, В. Янукович поінформував, що Венеціанська комісія і Парламентська асамблея Ради Європи «також рекомен-

дують розпочати конституційну реформу ще до парламентських виборів і вітають створення в Україні Конституційної асамблеї».

Також на засіданні члени Конституційної асамблеї затвердили керівників комісій, бюро Асамблеї і прийняли за основу регламент своєї роботи, який передбачає, що всі пропонувані зміни до Конституції прийматимуться 2/3 від членів КА. Зокрема, було створено сім комісій з питань: конституційного ладу і порядку ухвалення і введення в дію змін до Конституції України; прав, свобод і обов'язків людини і громадянина; здійснення народовладдя; організації державної влади; правосуддя; правоохоронної діяльності, адміністративно-територіального устрою і місцевого самоврядування, затверджено персональний склад і обрано голови комісій. Голови комісій, голова, заступник голови та секретар увійшли до складу Бюро Конституційної асамблеї.

Слід зазначити, що особливу увагу на першому засіданні Конституційної асамблеї було приділено її співпраці з європейськими інститутами. Ідеться, зокрема, про підтримку Конституційної асамблеї з боку Європейської комісії «За демократію через право» на всіх етапах її роботи. Уже досягнуто домовленість про визначення експертів Венеціанської комісії, які матимуть нагоду аналізувати напрацювання Конституційної асамблеї.

У цілому ініціювання на найвищому державному рівні підготовки змін до Конституції викликало неоднозначну реакцію з боку політиків, експертів, ЗМІ.

На думку *Голови Верховної Ради В. Литвина*, Конституція України 1996 р. виконала свою роль і вже не відповідає вимогам часу. «Є всі підстави констатувати, що Конституція 1996 р. свою відповідальну і важливу місію виконала... Темп життя змінився, а Конституція не встигає. За великим рахунком, вона не відповідає реаліям нинішнього життя», – вважає спікер. На його переконання, чинна Конституція поступово втрачає свою легітимність, враховуючи ту обставину, що життя вимагає ухвалення нормативних актів, які б не суперечили Основному закону.

В. Литвин підкреслив, що на сьогодні, на відміну від 1990-х років, у державі склалася сприятлива ситуація, коли можна в спокійному темпі працювати над внесенням змін до Конституції. Водночас Голова ВР заявив, що члени Конституційної асамблеї, перш за все, повинні досягти консенсусу між собою щодо того, які саме зміни до Конституції необхідно вносити.

Діючий спікер вважає, що парламент, який має виняткове право вносити зміни до Основного закону, нині не здатний домовитися про необхідні конституційні зміни. «Очевидно, що Верховна Рада, яка вже давно перебуває в передвиборному стані, не може відігравати таку роль, яку вона покликана відігравати за своїм призначенням – бути місцем, кафедрою для такого діалогу», – сказав спікер парламенту.

За його словами, проведення першого установчого засідання Конституційної асамблеї є символом того, що інститути влади повинні залишатися на відстані від роботи, пов'язаної з опрацюванням пропозицій спочатку за

концепцією конституційних змін, а потім – практичних напрацювань до Основного закону. «Конституційна асамблея повинна виконати своє головне призначення – стати майданчиком для всеукраїнського діалогу з приводу того, що відбувається в Україні, як ми повинні жити далі і як визначити в Конституції плани українського суспільства», – сказав В. Литвин. Він зазначив, що Асамблея повинна запропонувати стратегію реформування Основного закону і запропонувати суспільству власне проект конституційних змін для всенародного обговорення.

Разом з тим В. Литвин висловив переконання, що не можна вносити зміни до розділу про порядок внесення змін до Конституції України. «Повинна залишитися жорстка норма про внесення змін до Конституції для того, щоб не виникало спокуси вносити зміни до Основного закону під ту або іншу розстановку політичних сил. У цьому питанні норми повинні бути незмінними», – зазначив Голова ВР.

Голова Конституційної асамблеї Л. Кравчук також вважає, що «є в Конституції серйозні проблеми. Суспільство випередило вже Конституцію. За 20 років вона відстала від життя, і ми повинні її модернізувати. У цьому є потреба українського суспільства. Про це нам постійно нагадують міжнародні організації, зокрема Венеціанська комісія», – підкреслив екс-президент.

«Ви також знаєте, що той спосіб, у який сьогодні Конституція повернена суспільству для реалізації через Конституційний Суд, не до кінця легітимний. І все це треба виправити заради модернізації українського суспільства», – підсумував Л. Кравчук.

Зі свого боку, представники опозиційних партій, які не увійшли до складу КА, вважають цей орган неконституційним. Так, один з **лідерів «Батьківщини», віце-спікер ВР М. Томенко** підкреслив, що Конституційна асамблея повинна бути установчим органом, до якого люди обираються, а не призначаються в Адміністрації Президента. За його словами, опозиція наполягатиме на винятковому праві парламенту вносити зміни до Конституції. М. Томенко зазначив, що розробкою змін до Конституції має займатися парламентська конституційна комісія, співголовами якої повинні виступати представники більшості й опозиції.

Раніше **лідер «Фронту змін» А. Яценюк** заявляв, що Асамблею може створити лише Верховна Рада.

Також, на думку опозиціонерів, мета Асамблеї – підготувати поправки до Конституції, які розширять повноваження діючого Президента. Лідери об'єднаної опозиції говорять, що не хочуть бути «ширмою» для Президента, який заявляє, що нова Конституція повинна з'явитися як наслідок консолідації всіх політичних сил та громадських організацій, які увійдуть до Конституційної асамблеї.

Не братиме участь у роботі Конституційної асамблеї і партія УДАР. **Лідер партії В. Кличко** вважає, що першочерговою проблемою сьогодні зали-

шається зневага Конституцією з боку влади, яка робить з Основного закону «фіктивний документ», який не є обов'язковим для виконання. «Замість того, щоб виправляти ситуацію і боротися з проблемами, влада просто заявляє – мовляв, Конституція погана, тому її потрібно змінити. І чомусь нікому в голову не приходять проста думка: “А може, варто просто почати цю Конституцію виконувати?”. Адже вона – не просто текст, надрукований на папері. Це – договір суспільства і влади, правила гри, яких повинні дотримуватися всі», – написав у своєму блозі В. Кличко.

Слід зазначити, що на відмову представників опозиції від участі в роботі Конституційної асамблеї її голова Л. Кравчук відреагував таким чином: «Опозиція є частиною української політичної системи. Тому коли вона, не маючи жодних конструктивних пропозицій, просто відмовляється, це означає, що вони роблять помилку», – зазначив Л. Кравчук.

В. Литвин також вважає, що «будь-яка політична сила і політик повинні використовувати всі можливості для того, щоб донести і аргументувати своє бачення процесів у суспільстві, якщо вони є виразниками інтересів суспільства».

Що ж до оцінок експертів, то, наприклад, на думку *директора програми «Цивільне суспільство і належне самоврядування» міжнародної фундації «Відродження», кандидата юридичних наук О. Орловського*, у новій редакції Конституції головна увага повинна бути приділена питанням розвитку безпосередньої демократії, які в чинному Основному законі або чітко не прописані, або залишаються декларативними.

Він зазначив, що норми чинної Конституції фактично не є нормами прямої дії, а значить, на них дуже рідко посилаються органи державної влади, судові органи і т. п. «Це, мабуть, сьогодні головна і найбільша проблема чинної Конституції», – вважає експерт.

На його думку, необхідно також на рівні конституційних норм посилити статус, роль, правову і фінансово-організаційну основу місцевого самоврядування в Україні, яке сьогодні не має належної матеріальної і фінансової бази. Крім того, зазначив О. Орловський, в контексті коригування Конституції повинні бути вирішені питання, пов'язані з проведенням у майбутньому адміністративно-територіальної реформи, оскільки діючий адміністративно-територіальний устрій не сприяє розвитку місцевого самоврядування і не створює умов для самодостатності територіальних громад.

Підсумовуючи, він висловив думку, що основне завдання Конституційної асамблеї – повернути пошану до Конституції України. «На жаль, мене як юриста дуже засмучує, що сьогодні Конституція у значній мірі живе якимсь своїм життям, а реальне життя фактично істотно відрізняється від того, що ми бачимо в тексті Конституції України», – зазначив фахівець.

З свого боку, голова *правління Центру політико-правових реформ І. Коліушко* переконалий, що Конституційна асамблея повинна розпочати

свою роботу з аналізу стану реалізації чинної Конституції і з'ясування причин невиконання тих або інших її положень. «Спочатку потрібно розібратися з тим, що у нас виконується, що не виконується і чому не виконується. Тому що якщо у нас влада демонструє небажання виконувати Конституцію у принципі, тоді не має значення, що написано в Основному законі. А якщо вона не виконує, тому що не може виконати якихось розпоряджень, оскільки вони конфліктно сформульовані або якось там життя змінилося за час існування Конституції, тоді інша справа, тоді потрібно обговорювати зміни до неї», – сказав І. Коліушко.

Він додав, що є «різні приклади, і одне, і інше має місце», а тому Конституційна асамблея повинна стати майданчиком для ґрунтового діалогу щодо стану реалізації чинної Конституції між ученими, експертами із суспільного сектора, політиками, тобто всіма, хто причетний до проблеми конституціоналізму. «Якби в результаті такого діалогу нам вдалося підготувати якийсь аналог того, що в західних країнах називають “Зеленою книгою”, тобто документ, що визначає проблему в тій сфері, яка виноситься на реформування, я думаю, це був би гарний початок для роботи такого консультативно-дорадчого органу», – вважає експерт.

На його думку, потім цей документ повинен буде широко обговорюватися з громадськістю і вже за наслідками обговорення можна б було писати наступний, який містив би різноманітні альтернативи вирішення проблем, погоджених у першій книзі. Саме таким чином, тобто поетапно, слід наблизитися до конституційної реформи, зазначив І. Коліушко. «Це буде досить тривалий процес, але поспішати нікуди. Конституційна реформа має значення тоді, коли вона з розумінням сприймається більшістю громадян країни. Якщо хтось робитиме спробу швидко щось написати в кабінеті і всім це накинути, зиску від цього не буде», – переконаний глава правління Центру політико-правових реформ.

Крім того, І. Коліушко багато змін вніс би до розділів, пов'язаних з організацією державної влади. «Ми єдина країна у Європі, де Конституція змішаної республіки передбачає подвійну відповідальність уряду і перед парламентом, і перед Президентом. Цього ніде немає і не повинно бути з погляду теорії. Відповідно, уряд повинен формуватися під великим впливом парламентської більшості і відповідальним повинен бути перед парламентом», – коментує експерт.

Зі свого боку, голова *Національної комісії із питань захисту суспільної моралі, доктор юридичних наук В. Костицький* акцентує увагу на тому, що чинна Конституція України «себе не вичерпала». За його словами, на сьогодні «дійсно, є проблеми з реалізацією Конституції, якнайбільше зі статтею 8, що свідчить про принцип верховенства права і про те, що норми Конституції є нормами прямої дії».

Він не відкидає можливості працювати над поліпшенням Конституції. При цьому відзначає: «Працювати над тим, щоб у майбутньому створити щось

краще, звичайно, можна. Коли це відбудеться? Для мене це питання. Я не упевнений, що це повинно відбутися завтра. Я не бачу для цього політико-правових і економічних підстав». «Звичайно, конституційний процес безперервний, життя виставляє нові вимоги. Але питання про те, чи потрібно ламати Конституцію, або, може, потрібно створювати умови для того, щоб шукати ефективні шляхи реалізації чинної Конституції, воно, здається, не потребує відповіді, і для нас зрозуміле, тому що основою стабільності держави є конституційна стабільність», – підкреслив В. Костицький.

Схожу точку зору озвучив і *директор Центру політичного маркетингу політолог В. Стоякін*, який відзначив, що і вітчизняні, і зарубіжні експерти одноголосно визнають Конституцію України однією з найдемократичніших у Європі. Але український Основний закон є, по суті, «завислим у повітрі», оскільки його основні положення не підкріплені відповідними законами, що регулюють виконання Конституції. «Зрозуміти важко, що саме хочуть змінювати, тому що ключові моменти якраз змінювати не збираються. Глибокого сенсу в дрібній редакційній правці, з моєї точки зору, немає, тому що немає законів, які б регулювали положення Конституції», – говорить експерт.

А керівник Лабораторії законодавчих ініціатив І. Когут акцентував увагу на тому, що Конституція України повинна гарантувати українцям ті права і свободи, які не будуть обмежені. З одного боку, нині Конституція України гарантує право на отримання освіти і на отримання безкоштовного медичного обслуговування, а з іншого – виконання цього обмежене коштами бюджету. «Виходить фікція, і так з багатьох питань. Тому я чекаю, щоб уникнути подібного, Конституція повинна стати більш юридичним документом, ніж політичним», – стверджує експерт.

Щодо того, Конституція якої країни для України є найкращим прикладом, то тут у І. Когута є дві версії: або Конституція Франції, або Конституція Польщі. Тим часом, на думку політолога, в Україні є багато кваліфікованих експертів, які могли б самі, без жодних порівнянь з конституціями інших країн, внести зміни до нашої. «Але тут є загроза того, що вони просто не домовляться, тому що у кожного є своє бачення того або іншого питання», – відзначає І. Когут. Тому і створений такий майданчик у вигляді Конституційної асамблеї, на якому можна все обговорити.

На думку експерта, на нинішньому етапі головним для Конституційної асамблеї є не остаточний проект Основного закону, «і що потім вже в рамках Конституції вона буде прийнята або парламентом, або якимсь іншим способом. Більш важливим є саме створення формату такого громадського діалогу, який дасть змогу зрозуміти, чого саме люди чекають від цих змін, від влади.

Директор Інституту політичного аналізу і міжнародних досліджень С. Толстов схвалює створення КА. Адже, за його словами, робота Конституційної комісії в парламенті, яка раніше створювалася для внесення змін до

Конституції, виявилася неефективною. «Єдиний теоретично можливий варіант напрацювання конституційних змін полягає в тому, щоб винести цей процес за рамки парламенту. До того ж формування КА формально було достатньо прозорим», – підкреслив експерт.

За його словами, у конституційному полі є неврегульовані питання або врегульовані частково, але їх не так багато з погляду практики взаємодії структур влади. До питань, які гостро потребують корекції, експерт відносить зміну адміністративно-територіального устрою, а також питання децентралізації місцевого самоврядування.

С. Толстов вважає, що під час зміни Конституції переходу до президентської республіки не буде. «Може йтися тільки про якесь перетрушування в рамках президентсько-парламентської форми правління. Тут можуть бути зміни, що стосуються прерогативи призначення на посади у виконавчій владі, в питаннях судової влади тощо», – вважає він.

Також експерт сумнівається в можливості того, що до нової Конституції увійдуть норми про обрання Президента парламентом. У такому разі Україна знову перетворилася б на парламентсько-президентську республіку, досвід якої виявився невдалим.

Зі свого боку, *голова правління Центру прикладних політичних досліджень «Пента» В. Фесенко* схвалив те, що в Конституційній асамблеї буде не так багато політиків: «Я прихильник того, щоб первинний пакет конституційних змін готувався експертами-конституціоналістами і представниками громадянського суспільства, а політики до цього процесу можуть підключитися – оскільки їм доведеться голосувати за проект змін в парламенті».

Доктор філософських наук, завідувач відділу Національного інституту стратегічних досліджень М. Розумний у свою чергу зазначає, що практично в кожному розділі Конституції є питання, що потребують професійної відповідальної розмови в межах такого органу, як Конституційна асамблея. «Тому я не поділяю песимізму того, хто розглядає Конституційну асамблею виключно як політичний інструментарій. Мені здається, що до цього слід ставитися, як до одного з базових інститутів державної політики», – наголосив фахівець.

Також він підкреслив, що «Конституція – це формалізований і зафіксований елемент національного консенсусу. Конституція 1996 р. приймалася на виріст. Сказати, що ми її переросли, що там є щось архаїчне, дитяче, наївне, я б так не сказав. Звичайно, є питання вдосконалення політичної системи, це окремий елемент Конституції. Хоча про нього найчастіше говорять і навкруги цього переважно відбуваються політичні дебати. Є питання політичного режиму або моделі влади. Це важливий момент Конституції. І якісь елементи цієї моделі, яка була результатом компромісу між тодішнім президентом Л. Кучмой і опозиційним до нього парламентом, може, і повинні бути модернізовані. В цьому сенсі Конституція застаріла. Але слід не тільки мо-

дернізувати Основний закон, а й виховувати політичну культуру, розвивати політичні інститути».

А доктор політичних наук, головний консультант Національного інституту стратегічних досліджень **О. Корнієвський** зазначає, що нонсенс Конституції полягає в тому, що не вирішені питання, які стосуються Автономної Республіки Крим. «Наша держава унітарна, а автономні республіки – не ознака унітарності», – підкреслює експерт.

Суддя КСУ у відставці, голова Асоціації суддів КСУ П. Мартиненко, у свою чергу, перераховує причини для внесення змін до Конституції. Зокрема, він вказує на те, що вже не перший рік Україна ігнорує зауваження Ради Європи до окремих формулювань: по-перше, це стосується ст. 24 Конституції, у якій іде мова про принцип рівності Громадян України, а Європа вимагає, щоб були рівні всі Люди. По-друге, норма щодо різностатевого шлюбу – Європа таких обмежень вже не ставить.

Наступний на черзі – Розділ II Конституції. «Основна проблема цього розділу в тому, що він незрозуміло навіть включає ряд так званих соціальних прав (економічних, екологічних, культурних). Ну ось, наприклад, є у нас в Конституції право на працю, а у когось роботи немає, отже, на підставі такої норми можна звертатися до суду. А суду що робити? Забезпечувати всіх роботою? – акцентує увагу П. Мартиненко. – Цю групу прав краще винести в Прембулу або оформити в окрему Декларацію».

Слід зазначити, що ряд експертів, визнаючи необхідність удосконалення Основного закону України, із приводу створення Конституційної асамблеї висловлюються досить скептично.

Зокрема, **директор Інституту глобальних стратегій В. Карасьов** переконаний, що «за наших умов ні референдум, ні парламент, особливо який формується за закритими списками і за непрозорого фінансування політичних партій і кандидатів, не забезпечать ухвалення Конституції. Не потрібно і асамблей. Необхідно провести парламентські вибори за відкритими списками, за новим законодавством про фінансування виборів і кампаній з реальною конкуренцією і європейськими стандартами. І тоді новий, конкурентно вибраний парламент, якому люди довіряють, депутати якого відрізняються від багатьох відомих персонажів, зможе прийняти Конституцію на користь країни».

З іншого боку, зазначив політолог, для створення Конституційної асамблеї і тактичних, і стратегічних резонів було достатньо. Головним мотивом нової конституційної історії і «конституційного кейса», на його думку, було розуміння того, що «країна не визначена, недооформлена, тобто недоконституційована. І ось цю задачу повинна вирішити Конституційна асамблея», – сказав він.

У свою чергу **керівник наукових програм Інституту відкритої політики М. Стріха** переконаний, що нову Конституцію треба приймати на всенародно обраній Конституційній асамблеї. «Першу Конституцію Франції прий-

мали Установчі збори. Жоден з їх делегатів не мав права обиратися до парламенту. Зараз у нас багато політиків виступають за перестворення держави, вважаючи, що нинішня безнадійно корумпована і реформувати її неможливо. Для цього треба всенародно обрати Конституційну асамблею з умовою, щоб жоден її член не мав права балотуватися до Верховної Ради або займати місце в самих найвищих органах виконавчої влади, принаймні на якийсь період. Щоб люди працювали не на свою майбутню позицію, а заради блага держави», – підсумував експерт.

Схожої точки зору дотримується і **колишній перший заступник секретаря РНБОУ, а нині політичний експерт С. Гавриш**. «Реальна Конституційна асамблея передбачає розпуск парламенту. Потім обирають делегатів на асамблею, яка скликається лише для одного: розробки і ухвалення Конституції. Після цього проходить всенародний референдум. Україна поки не знала такого способу. Політики, які приватизували політичний мандат на 20 років, бояться дати можливість приймати Конституцію виборцям», – відзначив він.

А **політолог А. Палій**, нагадуючи, що кожний Президент в Україні неминуче приходиться до ідеї зміни Конституції, переконує в тому, що нинішні зміни до Конституції потрібні представникам влади, по-перше, для виправдання перед виборцями своєї неефективності і провалів і, по-друге, щоб залишитися при владі і після 2015 р. Водночас слід зазначити, що лише не набагато більше 4 % українців головною причиною складної соціально-економічної ситуації в Україні вважають недосконалість чинної Конституції. Про це в своїй статті для «Дзеркала тижня. Україна» пише **науковий консультант Центру Разумкова М. Мельник**, коментуючи рішення Президента В. Януковича про створення Конституційної асамблеї для внесення змін до Основного закону.

За словами експерта, переважна більшість громадян бачать головну проблему України в неналежній діяльності влади. «Закономірно, що у громадян сформувався стійкий образ Конституції як об'єкта неефективних експериментів, кожний з яких призводить до погіршення ситуації в державі. Тому побоювання, що чергова зміна Конституції за умов низького рівня довір'я до влади може супроводжуватися суспільно-політичними ускладненнями або зумовити їх, не позбавлені підстав», – зазначає Н. Мельник.

У цілому ж слід підкреслити, що за сучасних умов стрімких змін у суспільному житті буде помилкою перебільшувати цінність «недоторканності» Конституції. Внесення змін до Конституції є звичайною світовою практикою, яка надає можливість ефективно враховувати зміни в суспільному житті, зовнішні і внутрішні чинники, що впливають на якість організації держави і суспільства, безпеки і добробуту громадян.

Завдання Конституційної асамблеї – напрацювати текст законопроекту і представити його Президенту для подальшого внесення до парламенту. Тут експерти нагадують, що Президент і без КА наділений повноваженнями внести такий законопроект без будь-якого попереднього обговорення в експерт-

ному й професійному середовищі, скориставшись відповідними професійними ресурсами своєї Адміністрації, Кабінету Міністрів тощо. Тому, як мінімум, шкоди від самого факту утворення Конституційної асамблеї немає, а як максимум – вона надає можливість представникам різних суспільних груп тим або іншим чином вплинути на конституційний процес або, у крайньому разі, сигналізувати суспільству про тривожні моменти процесу підготовки змін до Основного закону.

Більшість експертів сходиться на тому, що в складі Конституційної асамблеї зібраний потужний науковий і суспільний потенціал у сфері українського конституціоналізму, що дає певні підстави для оптимізму щодо створення відкритого професійного формату дискусії щодо модернізації Конституції.

Багато в чому це залежатиме від того, наскільки мета, визначена в указі Президента, відповідає дійсній меті формування Конституційної асамблеї. Адже варіантів використання такого процесу в нинішній ситуації апологетами й супротивниками конституційної реформи приводиться досить багато (найбільш часто називаються такі: 1) щире бажання влади через приведення тексту Конституції у відповідність до політичних реалій виправити ситуацію в Україні на краще; 2) прагнення влади зміцнити власне владне положення, розширити владні повноваження або хоча б гарантувати собі безпеку в разі несприятливого для неї результату політичних подій у майбутньому; 3) прагнення продемонструвати світу і своїм виборцям, що в Україні, незважаючи на критику, здійснюються суттєві реформи (разом з пенсійною і судовою реформами, ухваленням нового КПК); 4) спроба відвернути суспільну увагу від нагальних проблем, пов'язавши перспективу реального впливу на ситуацію в державі з діяльністю Конституційної асамблеї; 5) ставлення до цієї реформи як до звичайного політичного проекту, з яким влада не пов'язує ніяких серйозних надій, не переслідуючи мету внесення наперед запланованих змін до Конституції, і використання самого факту роботи в цьому напрямі у власній політичній діяльності. Можлива також комбінація цих варіантів. Крім того, експерти підкреслюють, що Асамблея в жодному випадку не повинна поспішати під час розроблення змін до Конституції, оскільки це повинен бути перевірений, максимально сприйнятий у суспільстві і в політикумі проект. Також висловлюється побажання, щоб результатом роботи Конституційної асамблеї (окрім законопроекту про зміни до Конституції) обов'язково стало вироблення рекомендацій із забезпечення реалізації Конституції.

О. Климентив, соб. кор.

У Украины новая Стратегия национальной безопасности и Военная доктрина

8 июня 2012 г. Президент Украины своим указом № 389/2012 узаконил решения Совбеза «О новой редакции Стратегии национальной безопасности Украины» и «О новой редакции Военной доктрины Украины».

Обозреватели отмечают, что с окончательным принятием Военной доктрины и Стратегии национальной безопасности В. Янукович медлил более года после того, как проект документа был подготовлен Кабинетом Министров. По мнению экспертов, это произошло из-за того, что не было политического консенсуса относительно Стратегии национальной безопасности даже в самой правящей коалиции. В адрес власти звучали призывы выбрать с кем она, поскольку самостоятельно Украина свою безопасность не защитит.

В первую очередь данные документы призваны урегулировать вопросы обороны Украины. «Сегодня крайне необходимо понимать, насколько мы реально готовы к новым вызовам и угрозам национальным интересам нашей страны, и что необходимо сделать, чтобы мы вошли в новый мировой порядок на правах равноправного и полноценного партнера», – анонсировал глава СНБО Украины А. Клюев выход обновленной стратегии 23 мая. «Этот документ вошел приложением к ежегодному посланию Президента Украины Верховной Раде. Он структурирован по уровням угроз, учитывает тенденции, которые заложены в стратегических концептуальных документах ведущих стран мира», – резюмировал глава СНБО.

В обновленной Стратегии национальной безопасности говорится о том, что одним из основных инструментов защиты интересов нашей страны на международной арене будет «использование в интересах Украины механизмов международной безопасности». В то же время следует отметить, что в новой стратегии в первую очередь обращается внимание на угрозы, связанные с экономикой и социальными процессами.

Определен в стратегии и ряд проблем в системе безопасности нашей страны. Среди них – несовершенство государственной политики в сфере миграции, неэффективность системы государственного регулирования миграционных процессов, наличие неурегулированных проблемных вопросов, связанных с временным пребыванием Черноморского флота Российской Федерации на территории Украины, зависимость внутреннего рынка от внешнеэкономической конъюнктуры, недостаточная эффективность работы по его защите от недобросовестной конкуренции со стороны украинских монополистов и импортеров,

излишняя зависимость от импорта энергоносителей, нерешенные проблемы диверсификации источников и маршрутов их поставок, недостаточное использование собственного энергетического потенциала, нерешенность вопроса с демаркацией границ с РФ, Беларусью и Молдовой, а также наличие неурегулированного конфликта Молдовы с Приднестровской Республикой.

Также, согласно документу, Кабмин, Совмин АРК и государственные администрации Киева и Севастополя ежегодно к 1 февраля должны предоставлять в СНБО информацию о развитии ситуации в различных сферах национальной безопасности и обороны и свои прогнозы относительно ряда показателей состояния нацбезопасности на пятилетний период. А в СНБО до 1 апреля должны подготовить сводный доклад о состоянии национальной безопасности. Но в случае возникновения военного конфликта доклад должен быть подготовлен в кратчайшие сроки.

Впрочем, в такое развитие событий в Украине не очень верят. Как заявил сам глава СНБО, в ближайшие пять-семь лет война Украине не грозит. «Локальные войны маловероятны в Украине в ближайшие пять-семь лет, что даст возможность и время для технического переоснащения армии», – сказал А. Ключев в конце мая. В целом многие украинские политики охарактеризовали новую Стратегию национальной безопасности Украины как радикализацию евроинтеграционного внешнеполитического курса Украины.

Что касается утверждения новой Военной доктрины, то в ней особых неожиданностей не произошло – украинская власть подтвердила внеблоковый статус страны (еще в 2010 г. был принят Закон «Об основах внутренней и внешней политики», в котором Украина была провозглашена внеблоковым государством). Таким образом, говорят эксперты, свое место в системе безопасности украинская власть определила еще два года назад, а в доктрине лишь окончательно это место закрепила. «Военная доктрина имеет оборонительный характер. Украина не считает ни одно государство (коалицию государств) своим военным противником, но будет признавать потенциальным военным противником государство (коалицию государств), действия или намерения которого будут иметь признаки угрозы применения военной силы против Украины», – отмечается в тексте доктрины.

Согласно новой редакции, основными направлениями военно-экономической политики являются ресурсное обеспечение программ реформирования и развития ВС Украины, совершенствование механизма контроля за расходами госбюджета, предусмотренными на нужды обороны и пр.

Обозреватели обращают внимание на то, что по структуре и содержанию новая редакция документа существенно отличается от действующей.

Во-первых, основной категорией доктрины определен военный конфликт. Рассматриваются его виды, свойства, причины возникновения и действия государства относительно его предотвращения.

Во-вторых, единственной угрозой национальной безопасности Украины в военной сфере доктрина видит угрозу применения военной силы. В документе указаны источники и возможные проявления этой угрозы.

В-третьих, в новой редакции Военной доктрины есть отдельный раздел, в котором определены принципы и пути предотвращения возникновения военных конфликтов.

В-четвертых, в документе сформулирована главная цель и приоритеты подготовки государства к вооруженной защите национальных интересов. Главный акцент делается на принципе оборонной достаточности.

В документе также сформулированы взгляды государства на применение в Украине военной силы в случае вооруженной агрессии или вооруженного конфликта. Основополагающими принципами при этом являются неприменение первыми военной силы, адекватность применения военной силы масштабу вооруженной агрессии (вооруженного конфликта), а также соблюдение норм международного права.

В то же время, отмечают эксперты, этот документ стал и косвенным ответом на инициативы России, которая последовательно приглашала Украину в Организацию договора о коллективной безопасности (ОДКБ), подписанного между несколькими бывшими советскими республиками. Подтверждая внеблоковость, Киев, по крайней мере на ближайшую перспективу, поставил точку в теме присоединения к этой региональной организации, лидером в которой является Россия.

В то же время, отмечают эксперты, доктрина предусматривает, что Украина в случае агрессии против нее сможет рассчитывать на поддержку всех международных организаций и стран, которые являются гарантами ее безопасности в соответствии с договоренностями об отказе от ядерного оружия в 1994 г. Обозреватели считают, что таким образом Украина будет иметь контакты и сотрудничать со всеми блоками и организациями, среди которых и НАТО, и ОДКБ.

Что касается России, то эксперты видят в Военной доктрине положения, которые могут затрагивать интересы Москвы.

«В доктрине перечисляется ряд пунктов о том, что считается угрозой национальной безопасности и военной агрессией. Среди прочего называется угрозой использование военной группировки, расположенной на территории Украины, против третьего государства. В украинских реалиях это намек России, которая использовала Черноморский флот против Грузии», – сказал один из руководителей Центра исследований армии и разоружения С. Згурец.

Обозреватели называют это положение, а также еще одно, об обязательном предоставлении разрешения Украиной на перемещение военных и техники по ее территории, «новым раздражителем» в украинско-российских отношениях.

Получается, что согласно принятой доктрине выход в море без разрешения украинской стороны или использование кораблей или самолетов Черномор-

ского флота России против третьей страны будет расцениваться как акт подготовки к войне против Украины, отмечается в материалах СМИ.

В этой связи следует отметить, что российские издания расценили принятие данных документов однозначно негативно. Подчеркивается, что две предыдущие редакции военных доктрин Украины образца 1993 и 2004 гг. не называли «одну из самых болевых точек украинско-российских взаимоотношений» – базу ЧФ РФ в Севастополе, ни ее функционирование военной угрозой. «А вот ныне одобренная доктрина нанесла по Севастополю нешуточный и совсем не декларативный удар – в ней появилось два новых критерия, в каких случаях Украина будет расценивать действия россиян в Крыму как подготовку к началу войны с ней. Критерий первый – в случае “перемещения без согласования с Украиной с пунктов дислокации подразделений Вооруженных сил другого государства, которые, исходя из международных договоров, находятся на территории Украины”. И второй – в случае “действия по применению таких подразделений против третьего государства”. То есть, по ныне принятой доктрине получается, что отныне выход в море без разрешения украинской стороны либо применение кораблей или самолетов ЧФ РФ против третьей стороны будет расцениваться Украиной как акт подготовки к войне», – отмечается на сайте Newsland.ru.

Пишут российские издания и о том, что ныне вошедшая в силу новая украинская Стратегия национальной безопасности приготовила еще один неприятный подарок Кремлю – этим документом Украина официально заявляет, что не намерена присоединяться к числу стран, признавших с 2008 г. независимость Абхазии и Южной Осетии (в п. 4.2.5 Стратегии указано, что Украина планирует оказывать поддержку международным усилиям, направленным «против намерений легитимизировать тем или иным способом статус самопровозглашенных образований на территории государств региона»). Как известно, независимость Абхазии и Южной Осетии была провозглашена и до сих пор существует благодаря поддержке РФ.

Ряд положений Военной доктрины Украины «позволяют считать принятую доктрину недружественной по отношению к России, – резюмируют “Аргументы недели”. – Похоже, руководство соседней страны не совсем адекватно оценивает реальную ситуацию и “внезапно” решило накалить обстановку».

К слову, автор публикации иронизирует по поводу последовательности действий, прописанной в документе, в случае возникновения военной опасности для страны: «Сначала надо будет предпринять действия в медиапространстве, то есть начать жаловаться в прессу. Затем – обратиться в СБ ООН, ОБСЕ и другие международные организации. В случае ядерной угрозы – запросить гарантов своей ядерной безопасности. Согласно соглашениям, на основе которых Украина отказалась от ядерного оружия, ими являются Россия и США. И только затем – попытаться показать супостату свою оборонительную мощь. Возникает, правда, вопрос, а что делать, если супостат не будет

ждать»? Следует отметить, что, по оценкам экспертов, самыми принципиальными в Военной доктрине являются статьи, касающиеся реформирования украинской армии.

Секретарь Совета национальной безопасности и обороны А. Ключев заявил, что в ближайшие годы Украина модернизирует свои Вооруженные силы. Это заявление основывается на статье доктрины о том, что Украине не угрожают локальные и региональные войны. «Главный аспект, заложенный в Военную доктрину, заключается в том, что в ближайшие пять-семь лет вооруженная агрессия против Украины в форме локальной или региональной войны маловероятна», – считает А. Ключев.

Как говорит военный эксперт С. Згурец, включение в Военную доктрину положения об отсутствии угроз агрессии позволяет начать серьезные реформы в армии. «Как мне кажется, самым важным в доктрине является положение о том, что в среднесрочной перспективе локальные и региональные войны Украине не грозят. За этой фразой стоит очень многое. Фактически, власть Украины впервые дает возможность военным начать пересмотр количественного и качественного состава армии. Ведь если бы Украина признала, что такие войны потенциально возможны, то в течение 5–7 лет государство должно увеличивать численность, в частности, пограничных войск», – отмечает С. Згурец. «В то же время принятая доктрина позволяет воплощать реформу Вооруженных сил, ключевая составляющая которой – существенное сокращение украинской армии. Именно наличие этого пункта в доктрине предполагает дальнейшее принятие новых документов, законов, которые будут это предусматривать. Это логично, поскольку Украина финансово не может содержать такую многочисленную армию», – считает военный аналитик. По его мнению, «де-факто в ближайшие пять лет усилия будут направлены на то, чтобы по итогам первого этапа назревшей реформы ВСУ смогли гарантированно и уверенно обеспечить адекватную реакцию на угрозу приграничного конфликта. Для этого реально боеспособная – с исправным вооружением и выучкой – армия общей численностью в 100 тыс., которая включает 85 тыс. военнослужащих и с боевым составом в 70 тыс. выглядит вполне достаточной. Больше нам просто не по силам. Пока. Но зато этот боеспособный костяк в будущем сможет стать основой для дальнейшего качественного усиления потенциала армии».

В целом же, первые отклики на опубликованные документы достаточно традиционные.

В частности, «левые» подвергли их резкой критике. Так, лидер СПУ Н. Витренко считает, что «В. Янукович вмешался во внутренние дела России, лишив ее права управлять своими вооруженными силами, своим флотом в соответствии с собственной стратегией обеспечения национальной безопасности. В. Янукович поджег бикфордов шнур к пороховой бочке военного конфликта с Россией. Теперь, в случае использования Россией своих военных ко-

раблей для защиты собственных национальных интересов против третьих стран, Украина (в соответствии с указом В. Януковича), будет официально расценивать это как использование военной силы России против нее. А значит, Украина свои вооруженные силы направит против России, присоединившись к войскам НАТО».

Лидер КПУ П. Симоненко также подверг жесткой критике указ Президента о новой редакции Стратегии национальной безопасности Украины, которая, по его мнению, дает установку на радикальную европеизацию внешнеполитических векторов нашей страны, а по сути – на ухудшение отношений с Россией. «Выполнение этой Стратегии будет вредить отношениям с Россией со всеми вытекающими последствиями. Это будет иметь также трагические последствия для Украины и отбросит нас на задворки внешней политики», – считает П. Симоненко. По словам лидера КПУ, согласно этой стратегии «вместо безвизового режима с ЕС, Украина получит визовый режим с РФ. Это коснется миллионов украинцев и людей, имеющих там бизнес».

По мнению коммунистов, стратегическим направлением для Украины является евразийское направление. При этом П. Симоненко подчеркнул, что коммунисты не предлагают отказываться от определенных мировых тенденций и сворачивать отношения с Европейским Союзом.

Директор Института глобальных стратегий В. Карасев в свою очередь, например, усмотрел в текстах повод для денонсации харьковских соглашений о пребывании Черноморского флота в Крыму до 2042 г. По его мнению, из-за наличия в Крыму ЧФ, «если обострится проблема Ирана, Киев может быть в таком случае втянут в глобальный конфликт... Такой же риск угрозы военной и национальной безопасности Украины Черноморский флот может принести, если обострится ситуация с Сирией».

Политолог считает, что для пересмотра харьковских соглашений не обязательно ждать выборов или изменений во власти Украины. В. Карасев уверен, что при сегодняшних реалиях, когда Украина «переплачивает» за российский газ миллиарды долларов, нынешнее руководство в лице В. Януковича также может изменить свою позицию.

Напоследок следует отметить, что некоторые обозреватели увязывают принятие новых редакций Военной доктрины и Стратегии национальной безопасности Украины с предстоящими осенью выборами в Верховную Раду, считая, что В. Янукович решил побороться за электорат Западной Украины, ведь, согласно этим документам, «Россия названа фактически противником Украины».

С другой стороны, большинство экспертов убеждены, что одобренные Президентом Украины документы подтвердили, что украинская власть не намерена менять внеблоковый статус Украины и ни одно из государств не считает своим противником или врагом.

Вплив Євро-2012 на імідж України

З початком європейського чемпіонату з футболу стало зрозуміло, що Євро-2012 в Україні змінить ставлення до нашої країни за кордоном. Багато хто заявляв, що Україна не зможе провести чемпіонат на належному рівні, але Україна довела, що може проводити такі заходи не гірше, ніж інші країни. Як зазначив Прем'єр-міністр України М. Азаров, Євро-2012 виконало свою функцію – відкрило світові та Європі Україну. Іноземці на власні очі побачили, які в нас гостинні люди.

За словами М. Азарова, проведення чемпіонату Євро-2012 в Україні дало змогу знівелювати негативну інформацію про нібито процвітання в Україні расизму, злочинності, високих цін тощо. Про це заявив Прем'єр-міністр під час зустрічі з генеральним директором «Євроньюзу» М. Пітерсом.

Відповідно до його висловлювань, така недобросовісна інформація відлякувала туристів. «Однак багато вболівальників приїхало і пересвідчилося, що ніякого расизму у нас немає, і нікого у нас не вбивають, і ціни у нас досить доступні, нижчі за європейські, і все не так погано, як їм представляли», – заявив Прем'єр.

М. Пітерс також відзначив високий рівень підготовки України до проведення чемпіонату Європи з футболу 2012 р. За словами керівника «Євроньюзу», новий аеропорт у Києві вразив його: він не очікував на такий рівень.

На що М. Азаров заявив, що М. Пітерс ще побачить у Донецьку новий аеропорт і одну з найкращих у Європі злітно-посадкових смуг. Прем'єр також зазначив, що напередодні чемпіонату Європи з футболу Україна «достойно підготувалася до прийому гостей, самотужки збудувала стадіони, аеропорти, вокзали, швидкісні залізниці, дороги, у той час як Польща отримувала підтримку від Євросоюзу». «Нам ніхто не допомагав, ми все зробили своїми силами, і зробили не менше, ніж Польща, і зробили це в декілька разів дешевше, ніж Польща», – підкреслив М. Азаров.

Багато європейських політиків позитивно відгукуються щодо підготовки України до Євро-2012. Зокрема, посол Німеччини в Україні Г. Ю. Гаймзет відзначає, що під час проведення чемпіонату Європи з футболу українці проявляють толерантність і дружність по відношенню до іноземців. Під час зустрічі з Генеральним прокурором України В. Пшонкою німецький посол підкреслив, що в міжнародних засобах масової інформації поступово зникають негативні відгуки про Україну у зв'язку з проявами расизму, який нібито мав місце. Г. Ю. Гаймзет також відзначив належний рівень підготовки чемпіонату в цілому.

Значна частина експертів також вважають, що імідж України після Євро-2012 покращиться. Зокрема, політолог Д. Видрін відзначив, що позитивний

настрій, який Україна викликає в іноземців, ніяк не в'яжеться з тією похмурою тональністю, у якій Європа сприймає нашу країну останнім часом. Європейський політикум потрапив у власну пастку, описуючи Україну в найпохмуріших фарбах, «залякуючи» своїх уболівальників. Однак, люди приїхали і пересвідчилились, що така інформація не відповідає дійсності.

На думку експерта, негатив, перекинутий на Україну офіційною Європою, обернеться проти неї самої на майбутніх виборах: люди не схочуть вірити своїм неширим політикам. Останнім доведеться вибачатися і перед українцями, і перед своїми громадянами. Це дуже непростий крок. У будь-якому випадку, чемпіонат уже нині викликав певне потепління по відношенню до України. «Вважаю, нашим політикам пора зрозуміти: потрібно боротися не за симпатії чужих лідерів, а за симпатії чужих народів. Прості люди набагато більше відчувають», – зазначив Д. Видрін.

Щодо економічної вигоди, то тут думки експертів різні, але більшість вважає, що затрати себе виправдають у майбутньому. Про вигоди і витрати від Євро-2012 сперечатимуться ще довго: поки що підрахувати їх неможливо. Як відомо, велика частина коштів в Україні була виділена держбюджетом. Утім, і вливань приватного капіталу виявилось немало: за даними міжнародних аналітиків, у минулому році інвестиції в українську економіку, пов'язані з Євро-2012, становили 11 млрд євро – 1,7 % ВВП. Утім, «віддача від “єврокладень” прийде нескоро», попереджає М. Івченко, аналітик компанії FOREX CLUB в Україні.

Проте, на його переконання, кризи, яка довела б економіку України до стану дефолту в результаті Євро-2012 не трапиться. Більш того – чемпіонат вже активізував вітчизняну економіку: пожвавилось багато галузей, з'явилися тисячі робочих місць. У результаті в кінці року, за прогнозами експерта, Євро-2012 додасть до показника національного ВВП додаткові 0,4 %. «Об'єкти інфраструктури – стадіони, вокзали, аеропорти – окупляться тільки через 50–60 років. Після Євро-2012 стадіони, швидше за все, будуть не заповнені – у суспільстві немає належного інтересу до спорту», – зауважив при цьому експерт.

Разом з тим, на його думку, ці об'єкти все одно працюватимуть, прийматимуть транспорт аеропорти і вокзали. «Оновлена інфраструктура неодмінно приверне в нашу країну додаткові потоки туристів. Тим більше що завдяки чемпіонату Європа побачить Україну «з відстані витягнутої руки», підкреслив аналітик.

За його словами, у всьому світі, незважаючи на кризу, нині бурхливо розвивається туризм. «Ми ж весь час перебували осторонь. Тепер приймаючими містами зацікавилися: про них пішли хороші відгуки. Про той же Львів, наприклад. А для того, щоб наш туризм “піднявся” вже в найближчі роки, буде потрібна участь суміжних галузей: готельного і ресторанного бізнесу, сфери обслуговування, оренди автомобілів і нерухомості, розваг, транспорту», – переконаний М. Івченко.

Тим часом, як інформують ЗМІ, європейські футбольні вболівальники висловлюють своє захоплення Україною, а також критикують журналістів за необ'єктивне висвітлення підготовки до Євро-2012. Такий лейтмотив емоцій прихильників футболу від перебування в Українській державі. «Українці, з якими я спілкувався дорогою сюди, були дуже доброзичливими. Вони розповідали нам, що робити, куди йти. Ми вважаємо, що британські журналісти значною мірою перебільшують проблеми України. Їх сюжети не відповідають дійсності», – зазначають англійські вболівальники, які побували в Донецьку, щоб підтримати національну збірну Англії.

В аеропорту приймаючого міста фанів команди Р. Ходжсона зустрічали ба-нерами з написами «Ласкаво просимо до Донецька!». Уболівальники «Левів» також відзначили високу готовність до прийому гостей волонтерів, які охоче допомагали фанам.

У свою чергу керівник фанатських проєктів гельзенкірхенського «Шальке» М. Мау зазначив, що скептично налаштовані уболівальники дуже здивовані побаченим в Україні. «Подорож до України дійсно захоплює дух. Початковий скепсис щодо готовності української інфраструктури відразу сходить нанівець, як тільки потрапляєш сюди. Обидві країни-господарки хочуть показати себе з найкращого боку», – розповів уболівальник «Шальке» німецькому виданню Der Westen.

Досить активно своїми враження діляться журналісти, які повідомляють, що в Донецьку з усіх «іноземців» першими у вічі впадають росіяни. Їх багато, вони скрізь, «усе місто із самісінького ранку загачене людьми з триколірною символікою». Поводяться цілком приязно і стримано, нічого схожого на варшавські жажіття й близько нема. «А от і перші “справжні” іноземці – англійці та французи. Дещо скуті, розмовляють тихо і намагаються не привертати до себе уваги. Певно, приїхали під враженням від репортажів закордонних ЗМІ, що розповідали про повсюдний расизм та інші неподобства», – зазначають деякі журналісти у своїх репортажах.

Мер Донецька потім так і сказав: у всьому винні журналісти, зіпсували, мовляв, репутацію міста. Хоча, варто зазначити, залягуваних британськими медіа англійців прибуло удвічі більше, ніж французів, яких зазивав сюди М. Платіні.

Журналісти звернули увагу на те, що хітом продажів у сувенірних крамницях стала футболка з написом «Мені нічого не страшно. Я був у Донецьку».

Відбуваючи до аеропорту, англійці визнали, що расизму вони не побачили, а побачили чудову атмосферу і святковий настрій. Зате донецькі «ультрас», які стали антигероями телерепортажів, почувалися зірками – британські вболівальники, побачивши знайомі обличчя, не ховалися від «расистів», а кидалися знайомитися і запрошували на пиво.

Ще більш жваво журналісти коментують ситуацію у Львові. Вони відзначають, що Львів дуже сподобався гостям. Зокрема, фанатам збірної Португалії

подобається історичний Львів. Його шарм викликає фантастичні емоції. «Центр міста вражає. Ми вже побували в Оперному театрі. Це неймовірне місце! Подобаються будівлі Львова», – поділився своїми враженнями Серхіо з Португалії.

Американські уболівальники ледве «видерлися на львівську ратушу і в шоці від неї і від дахів». А німці, які жили навпроти Ратуші, назвали львів'ян «дуже класними». «Ми весь день сидимо на старому балконі і “кайфуємо” від краси міста. Нам люди кричать “Привіт!”», – зазначив один з уболівальників.

Як відзначають українські ЗМІ, ще німці зауважили, що у Львові «дешеве пиво» і дуже гарні дівчата. «Ми гуляємо ще з відкриття фан-зони. Ваші кав'ярні працюють цілодобово, дуже смачна кухня і святкова атмосфера», – зазначив 20-річний мешканець Мюнхена.

За словами очевидців, найбільше іноземцям подобається борщ. А от вареники ще не всі розсмакували. Вулицями Львова вільно гуляють німці, португальці, данці, англійці, голландці, американці. І більшість з них задоволена побаченням. «Я взагалі не розумію, як так сталося!? Чому ми тут не були раніше!? Це справжня Європа! У вас англомовні вказівники, мене розуміють люди, і взагалі, па-па, бо ми їдемо пробувати ваш борщ», – каже Джина.

Ендрю із США, який побував на Ратуші, зазначив: «Дуже люблю футбол і спеціально приїхав до вас, бачив в Інтернеті гарні фото. Найбільше справила на мене враження Ратуша. У нас в Міннесоті, звідки я родом, такого немає. Я обов'язково привезу сюди друзів, щоб показати їм дахи Львова».

Вражені іноземці і тим, що у Львові в кав'ярнях скрізь є Wi-Fi. «Я не очікував! Мій iPhone, де б я не був, ловить Wi-Fi. Ви тут що, в он-лайнні живете? О, зараз подзвоню другу по Skype», – зазначив англієць Марк, який приїхав до Львова на три дні з друзями.

Тим часом, як інформують ЗМІ, у Львові були вільні номери у готелях, хостелах та гуртожитках міста. Туристи, які приїхали на дні матчів, переброньовували тут місця, щоб залишитись надовше. У порівнянні з середньою травня загальна кількість вільних номерів у львівських готелях зменшилась удвічі. «Слід відзначити, що протягом чемпіонату збільшився середній час перебування іноземців у Львові. Туристи виявляють бажання залишитись у нашому місті надовше і переброньовують номери вже у Львові», – зауважила в. о. начальника управління туризму Львівської міської ради Г. Гриник.

Крім того, вона повідомила, що за перші дні чемпіонату Європи з футболу 2012 р. приймаючий Львів заробив майже 10 млн грн. За її словами, у середньому кожний уболівальник витрачає у Львові 110 євро на день. «За нашими підрахунками, у середньому за останні три дні як українські, так і іноземні туристи залишили у Львові близько 9 млн грн. Кожний турист витрачає в день майже 110 євро. Ми розраховуємо, що за місяць наше місто отримує 30–40 млн грн від туристів», – зазначила Г. Гриник.

Більшість уболівальників, які відвідали Харків, також задоволені умовами перебування в Україні. Зокрема, уболівальники збірної Голландії висловлюють захоплення не лише красою нашої країни, а й більш практичними речами, зокрема, розміщенням. Найбільше позитивних відгуків – про фан-табір «оранж-кемп». Містечко, яке здатне прийняти до 10 тис. осіб, створили лише 80 чоловік – 40 українців та 40 голландців. «Тут є всі умови – душ, зручні ліжка, холодильник. Ці засоби розміщення значно кращі, ніж дорогі готелі в центрі міста», – сказав у коментарі голландському телеканалу NOS один з прихильників команди Берта ван Марвейка.

Однак, мабуть, найбільш комфортно в Україні сьогодні почувають себе шведи. Не в останню чергу завдяки тому, що національні кольори Швеції та України співпадають. 11 червня на «Олімпійському» стадіоні зустрічалися дві «синьо-жовті» команди. Проте між уболівальниками двох країн не було якогось протистоянь.

Керівництво ГУМВС України в Києві та особисто очільник столичної міліції О. Крикун дякують киянам і гостям столиці, зокрема шведським уболівальникам та поліцейським, за толерантне ставлення один до одного, злагожені дії під час проведення футбольного матчу в столиці.

Під час проведення першого футбольного матчу чемпіонату Європи в Києві не зафіксовано жодного правопорушення, пов'язаного з проведенням турніру. На матчі та безпосередньо на стадіоні були присутні понад 60 тис. уболівальників. У фан-зоні на Хрещатику за грою спостерігало ще близько 50 тис. глядачів.

На об'єктах, пов'язаних з проведенням Євро, охорону громадського порядку забезпечували 6,5 тис. працівників міліції та військовослужбовців внутрішніх військ МВС України. Позитивних відгуків дуже багато, зокрема, щодо гостинності українських міст. Проте не варто забувати і про ті проблеми, які існують. Адже уболівальники приїхали з тих країн, де інфраструктура міст більш розвинута і багато хто з них звик до комфорту.

На жаль, не всі закордонні гості поділяють позитивні враження іноземних героїв вітчизняних ЗМІ. Журналісти, які побували на Трухановому острові, запитали в багатьох шведських уболівальників, як їм тут живеться. Усі без винятку відповідали, що непогано, очікували на гірше. Але переважна більшість опитаних зазначила, що не збираються більше сюди їхати.

За словами деяких експертів, головним розчаруванням перших днів Євро-2012 в Україні слід визнати транспортний колапс. У розхваленому після відкриття нового терміналу аеропорту «Бориспіль» проблеми почалися в перший же день чемпіонату, коли близько 150 уболівальників не змогли вчасно вилетіти з Києва до Варшави на церемонію відкриття. Якщо вперше про те, що трапилося, можна було сказати як про прикрий випадковість, то подальші дні підтвердили системність існуючої проблеми. «Бориспіль» як основний вузол повітряного повідомлення України виявився паралізованим і не-

спроможним справитися з поставленими завданнями. Ситуація досягла свого апогею в день, коли стартували матчі в групі D, де виступала збірна України. В обід повідомлялося про затримку 17 рейсів.

Крім того, як відзначають експерти, у черговий раз не витримав випробування суворими українськими залізницями швидкісний потяг Hyundai, що курсував за маршрутом Київ – Львів. Через поломку він прибув на станцію призначення з двогодинним запізненням. Утім, проблеми на залізниці виникають не тільки в корейських потягів.

На думку експертів, окремо від транспортних проблем слід розглянути організаторські недоліки, пов'язані з поселенням іноземних уболівальників. Наметове містечко для єврофанів у Харкові викликає вельми гнітючі відчуття. Не дивно, що данці, приїхавши до Львова, достатньо прямолінійно заявили: «Ваше місто неймовірне. Порівняно з Харковом – рай». Фан-табір у Донецьку і зовсім одержав від іноземних уболівальників принизливу оцінку: мовляв, краще провести ніч в Освенцимі. Кемпінг для шведських уболівальників на Трухановому острові не був готовий до прийому гостей ще за два дні до їхнього заїзду. Проблему довелося вирішувати безпосередньо за участю київської влади, але осад залишилися.

Як відомо, ще 8 червня до кемпінгу заїхали перші 400 шведів. До України діставалися переважно машинами-трейлерами. Тут є місця для 4-5 тис. людей, але кемпінг не до кінця був підготовлений. Та й протягом усього чемпіонату не все було на високому рівні. Проте, як зазначали шведи, вони були до цього готові.

Стосовно наметового містечка в Києві, то, за словами депутата Київради від партії УДАР О. Давиденка, за провал підготовки наметового містечка для шведських уболівальників є цілком конкретні відповідальні люди. Це керівництво комунального підприємства «Плесо». Воно опікується всім комунальним пляжним господарством. Цей кемпінг є його частиною. «Чому не зуміли підготуватися вчасно? Причин кілька. Перша – брак фінансування. Кабмін постійно затримував “єврогроші” й не передавав їх місту. Друга – звичні недбалість і крадіжки столичних чиновників. Із тих грошей, що їх виділяють на об'єкти, постійно крали. У Києві “відкати” сягали 40 % обсягу наданих коштів», – заявив О. Давиденко.

За його словами, шведи, що оселилися в кемпінгу, платили за це по кілька тисяч гривень. Схема оплати шведами була проста. Є замовник – шведський туроператор. Він дав 200 тис. євро, тобто 2 млн грн, Києву за оренду Центрального пляжу на Трухановому острові на час чемпіонату. Фани зі Швеції платили своєю туроператору. Однак це була лише частина грошей, які пішли на будівництво кемпінгу. З міського бюджету витратили 4 млн грн. «На що витратили ці кошти? На жаль, це не зрозуміло. У цьому і полягає головна проблема. Там більше ніж 100–200 тис. грн не було куди витратити», – вважає депутат міськради.

На його думку, у цьому мають розібратися правоохоронні органи. Проте, під час Євро-2012 не варто «виносити сміття з хати». Але, за його словами, по закінченні чемпіонату керівництво міста й країни має вжити заходів і, як мінімум, звільнити всіх посадовців, які провалили свої напрями підготовки до Євро.

В опозиції вже передрікають гучний корупційний скандал за підсумками Євро-2012. Так, народний депутат від БЮТ О. Семерак заявив: «Підготовка до Євро-2012 стала найбільшим корупційним скандалом в Україні за всі 20 років. У державну цільову програму підготовки до Євро уряд Азарова вніс 28 поправок, збільшивши її вартість з 5 до 80 млрд грн. Уряд створив нову корупційну схему, вивівши з-під дії тендерного законодавства підготовку до Євро, і потім у цю програму почали закачувати свої забаганки».

У свою чергу, депутат С. Власенко підкреслив, що «відкати при будівництві об'єктів Євро-2012 становили 50 % їх вартості».

За словами експертів, опосередкованим підтвердженням тому, що скандал буде, служить інформація про те, що ГПУ почала розслідування за фактом двох аварій, які відбулися з недавно закупленими поїздами Hyundai.

Як інформують ЗМІ, нині працює дві слідчі групи Генеральної Прокуратури України. Є ймовірність того, що після завершення Євро-2012 буде оголошено про порушення кримінальних справ за наслідками роботи кожної з груп.

Представники опозиції заявляють, що є факт крадіжки і нецільового використання бюджетних коштів. «Схоже, що вже зараз керівництво країни почало пошуки тих, на кого можна буде звалити всі прорахунки і провали, пов'язані з організацією Євро-2012 в Україні. За інерцією намагаються звалити вину на опозицію, але вже ясно, що ця версія не витримає критики. Фактично останні два з половиною роки підготовкою до Євро займалася нинішня влада. Відповідно і винних доведеться шукати серед своїх», – зазначив С. Власенко.

У свою чергу, євродепутат Р. Хармс обіцяє проведення в Україні після Євро-2012 розслідування щодо корупції під час підготовки до чемпіонату. «Ми звернемо увагу на корупцію і на те, як вдалося за такий короткий час побудувати великі стадіони без тендерів і в чій кишені пішли гроші. Таке велике розслідування буде проведене після Євро-2012», – зазначила вона. Звичайно, усе це мало цікавить уболівальників. Переважна більшість їх задоволена умовами. Розчарування в них викликає поразка їхніх команд, але це спорт і перемагає найсильніший.

Усі негарзди забудуться, і, можливо, навіть ті уболівальники, які говорили, що ніколи сюди більше не приїдуть, з часом змінять свою думку. Україна з радістю їх прийме. Влада ж проаналізує прорахунки і зробить належні висновки. Адже вперше проводити такий захід складно.

При цьому варто зазначити, що більшість оглядачів та експертів відзначають належний рівень підготовки Євро-2012 (*Азаров М. Усі побачили, що расизму в нас немає, нікого не вбивають і ціни доступні // (www.pravda.com.ua). – 2012. – 15.06; Ценные наблюдения // (www.aif.ua). – 2012. – 16.06;*

Фани Євро: В Україні комфортно // (<http://ukraine2012.gov.ua>). – 2012. – 9.06; *Львів вже заробив понад 1 млн дол.* (<http://ukraine2012.gov.ua>). – 2012. – 12.06; *Німці у Львові: «Кайфуємо від міста»* // (<http://ukraine2012.gov.ua>). – 2012. – 12.06; *Українці проявили толерантність по отношению к иностранцам – посол Германии* // (<http://podrobnosti.ua>). – 2012. – 13.06; *Донецьк і Євро. Фрагменти* // (<http://dt.ua>). – 2012. – 15-22.06; *«Шведи унюхали “Сільпо” на Подолі»* // (<http://gazeta.ua>). – 2012. – 12.06; *Євросоюз розслідує, у чій кишені пішли гроші від Євро-2012* // (www.pravda.com.ua). – 2012. – 15.06; *Провали Євро-2012: Транспортний колапс и политический бойкот (В. Дымченко)* // (<http://censor.net.ua>). – 2012. – 13.06).

А. Рябокони, мл. науч. сотр.

Перспективы совместных украинско-российских авиастроительных проектов

28 мая 2012 г. в Воронеже состоялось десятое заседание Межправительственной комиссии по сотрудничеству Федерального собрания РФ и Верховной Рады Украины. Главной темой для обсуждения стали совместные планы России и Украины в области самолетостроения. Заседание комиссии возглавили председатель Государственной думы РФ С. Нарышкин и Председатель Верховной Рады В. Литвин.

На заседании в Воронеже был отмечен целый ряд накопившихся в последние годы проблем в сфере кооперации в авиастроительной отрасли России и Украины. В частности, касающихся таких проектов, которые, по словам С. Нарышкина, «сегодня нельзя оставлять без внимания – это машины Ан-148, Ан-70, Ан-124».

«По результатам 2011 г. товарооборот между Украиной и Россией превысил докризисный уровень, – заявил председатель Госдумы России. – Уверен, что это не предел, необходимо наращивать товарооборот, максимально используя потенциал. Шаги в этом направлении уже сделаны. Россия ратифицировала договор о зоне свободной торговли. И я знаю, что наши коллеги также заинтересованы в решении этого вопроса в Верховной Раде». С. Нарышкин также отметил, что ратификации соглашения о зоне свободной торговли также ожидают предпринимательские сообщества Украины и России.

В свою очередь, Председатель Верховной Рады В. Литвин заявил, что в сотрудничестве Украины и России, в частности межпарламентском, не хватает практических результатов. «По сути дела, мы являемся демонстрантами наших возможностей и намерений. Возможности у нас колоссальны, намерения

благие... Мне кажется, что мы должны перейти к практической работе, я думаю, это даст нам результаты, в противном случае мы никогда их не получим», – сказал он.

Среди проектов, которые, по мнению В. Литвина, не были реализованы на практике, являются проекты по совместному строительству самолетов Ан-70. «Стремясь модернизировать национальную экономику, сохранить и в идеале расширить сегменты мирового рынка, где высокотехнологическая продукция наших стран может конкурировать с товарами передовых государств, Украина и Россия должны взаимодействовать между собой. Другого выбора у нас нет», – сказал спикер парламента. Он уточнил, что это касается космонавтики, атомной энергетики, нанотехнологий, авиа- и кораблестроения, точной механики и т. д.

«Важно, что понимание серьезности этой проблемы есть с обеих наших сторон. Свидетельство тому – присутствие здесь представителей правительств Украины и России, курирующих высокотехнологический сегмент экономик наших стран, известных специалистов в сфере авиастроения, а также то, что заседание проходит в Воронеже – одном из крупнейших центров российского авиастроения, где уже реализуется совместный украинско-российский проект по производству Ан-148», – отметил В. Литвин. Он выразил надежду, что в ближайшем будущем проект по строительству самолетов Ан-70 все же будет реализован. Председатель Верховной Рады также заявил, что считает своевременной «реанимацию» рабочей группы Межпарламентской комиссии по развитию сотрудничества между Украиной и Российской Федерацией в высокотехнологических и наукоемких отраслях, в том числе в сфере авиации и космонавтики.

Выступая с заключительным словом, В. Литвин отметил необходимость перейти к практической работе, «провести инвентаризацию, четко сформулировать задачи и предложения по их решению на уровне парламентов, правительств и хозяйствующих субъектов». При этом В. Литвин отметил, что Украина и Россия «переросли нынешний уровень кооперации», и поэтому нужны новые, инновационные подходы, чтобы получить положительный кумулятивный результат.

На заседании в Воронеже было принято решение о том, что Межведомственную комиссию в качестве сопредседателей возглавят спикеры ГД РФ и ВР Украины. С. Нарышкин заявил: «Мы это сделали для того, чтобы поднять статус Межпарламентской комиссии и подчеркнуть заинтересованность межпарламентского сотрудничества». Кроме того, участники заседания Межпарламентской комиссии решили подать друг другу все предложения по обсужденным в Воронеже вопросам не позднее июня, а также поддержали предложение В. Литвина провести следующее заседание комиссии в сентябре этого года в Днепропетровске.

Что касается конкретных важнейших совместных проектов, то предмет разговора в этом направлении четко обозначил российский замминистра промышленности и торговли Ю. Слюсарь: «Это, во-первых, создание серийного производства и обеспечение эксплуатации самолета Ан-148-100 и его дальнейшей модификации; во-вторых, модернизация самолета Ан-124, а также возобновление его серийного производства; третий проект – завершение создания самолета Ан-70 с двигателем Д-27 и его серийное производство; в четвертых, кооперационные проекты в области авиационного двигателестроения».

Напомним, что на одном из ведущих предприятий, входящих в объединенную авиастроительную корпорацию, какой является ВАСО, в прошлом году было выпущено четыре самолета Ан-148, а в этом году запланирован выпуск восьми таких машин, Ю. Слюсарь отметил, что динамика и уровень российско-украинских взаимоотношений в этой сфере все же оставляют желать лучшего. Не выдерживаются сроки исполнения достигнутых договоренностей, что вызывает беспокойство в плане реализации конкретных проектов сотрудничества.

Например, с 2016 г. планируется начало поставок нового самолета Ан-124 в рамках Госпрограммы вооружения-2020. До этого времени нужно выполнить большой объем работ, включая согласование облика самолета, схемы кооперации, технологическую подготовку производства. При этом «уже в течение четырех лет мы не можем завершить согласования и подписать внешне-торговые соглашения о восстановлении серийного производства самолетов Ан-124, несмотря на неоднократные обращения российской стороны». Большинство проектов разрабатывались еще во времена Советского Союза, заметил замминистра, и настоящее время многие работы финансируются российским заказчиком. При этом до сих пор остается не урегулированным вопрос прав собственности и прав на реализацию совместных работ.

Целый ряд проблем возник и в отношении проекта Ан-70. В том числе и в части взаимодействия российских институтов с украинскими разработчиками. Россия приветствует тот факт, что технологии, создаваемые нашими институтами, превращаются в конкретный продукт, однако требует передать ей интеллектуальные права на двигатель для самолетов Ан-70 в рамках переговоров по созданию СП для их производства. При этом российская сторона готова пойти на определенные уступки – окончательная сборка двигателей в этом случае может проходить на заводе «Мотор-Січ» в Запорожье.

Украина и Российская Федерация должны объединить усилия для скорейшей подготовки и подписания межправительственного соглашения о реализации государственной поддержки возобновления серийного производства самолетов Ан-124, заявил министр экономического развития и торговли П. Порошенко. «Стоит вопрос о готовности и подписании между Кабинетом Министров Украины и правительством Российской Федерации соглашения о реализации мер государственной поддержки возобновления серийного произ-

водства самолетов Ан-124. Необходимо продемонстрировать синергию усилий правительств Украины и России», – заявил он в ходе заседания в Воронеже.

Министр также отметил необходимость совместно работать над проблемами, возникшими в сфере авиастроения, в частности по совместному производству Ан-148 и его модификаций. По словам П. Порошенко, эти самолеты имеют очень высокую себестоимость изготовления, ее необходимо снизить. Он также подчеркнул необходимость обеспечения завершающих работ по проекту создания самолета Ан-70. По словам украинского министра, вместе с российской стороной нужно определить источники и объемы финансирования для подготовки серийного производства этих самолетов.

Как сообщил П. Порошенко, в настоящее время украинская сторона готовит законопроект о внесении изменений в госбюджет для финансирования выпуска самолетов Ан-70. По его словам, в настоящее время продолжается изготовление двух Ан-70.

Президент Объединенной авиастроительной корпорации М. Погосян заявил, что в рамках проекта Ан-70 Госпрограмма вооружения до 2020 г. предусматривает поставку более 70 самолетов этого типа, а объем заказов до 2030 г. даст возможность произвести не менее 150 самолетов такого типа для МО РФ, МО Украины и других заказчиков. На сегодня необходимо решить вопрос с завершением испытаний Ан-70, над которым работает ГП «Антонов».

Одной из важнейших задач также является передача конструкторской документации, чтобы могла быть начата работа по подготовке производства. А совместная рабочая группа в июне должна детально проработать варианты кооперации по этому самолету.

Не менее важными президент ОАК считает вопросы оцифровки конструкторской документации, требуемой российской стороной от украинских партнеров. По его мнению, «надо в ближайшее время найти совместное решение этой проблемы, найти источники финансирования и выполнить работу в сроки, которые бы не тормозили запуск самолета в производство».

Что касается регулирования правового статуса и конструкторской документации, М. Погосян заметил, что «это – вопросы, касающиеся дополнений к лицензионному договору в части выплаты, Royalty, которое трактуется нашими украинскими коллегами на возмездной основе».

По проекту Ан-148 президент ОАК сформулировал ключевую задачу работ на ВАСО в кооперации с коллегами из «Антонова» как омолаживание серийного производства для государственных и коммерческих заказчиков, а также обеспечение послепродажного обслуживания самолетов, поставляемых на рынок. В отношении себестоимости машины российская сторона поставила для себя конкретную задачу: на 25 % снизить себестоимость самолета в ближайшее время и к 2014 г. выйти на себестоимость менее 750 млн рублей. При этом как снижение себестоимости и улучшение характеристик самолета, пре-

зидент ОАК считает важным объединение усилий в создании современного конкурентоспособного механизма поддержки продаж.

Свою позицию высказал депутат Государственной думы от Воронежской области, активно лоббирующий интересы ВАСО, С. Гаврилов: «На мой взгляд, заседание это уникально не только потому, что юбилейное, а потому что, наконец, депутаты занялись реальным делом и от дипломатических вопросов перешли к обсуждению кооперации и объединения усилий в области авиастроения. На мой взгляд, это ключевая отрасль, где объединения промышленных и интеллектуальных потенциалов Украины и России может позволить существенно преобразовать экономику.

Потому что, например, только на проекте Ан-148 задействовано более 120 российских предприятий и научных центров. Это первое. Второе, это было очевидно нам до встречи, проекты буксуют: и Ан-148, и Ан-70, и Ан-124 – “Руслан”. Проблема во многом, на мой взгляд, на украинской стороне, которая сегодня предприняла попытку возложить все бремя финансовой ответственности на Россию.

На мой взгляд, чтобы мы стали строить в Воронеже не только Ан-148, но и Ан-70, нам нужно сделать ряд шагов. Я это говорю потому, что проект Ан-70 крайне важен для Воронежа, он важен для “загрузки” нашего ВАСО, для того, чтобы сохранить кадры, а также привлечь рабочих, инженеров, управленцев, для того чтобы вложить серьезные средства в подготовку специалистов, в обустройство социальной инфраструктуры, и, я думаю, Россия как государство должна приложить все усилия – от декларативности к принятию конкретных решительных мер.

Я считаю, что украинская сторона в русле сегодняшней дискуссии должна была, наконец, понять, что позиция России конкретна, достаточно агрессивна и монолитна: то есть мы требуем, чтобы самолет Ан-70 производился именно в Воронеже, а не в Украине и не в Казани. Второе, чтобы Украина прекратила из-за мелочных материальных претензий блокировать передачу документации, передачу технологических данных, закончила испытания (потому что срываются испытания по вине украинской стороны самолета Ан-70), еще ряд вопросов решился для того, чтобы мы начали подготовку к производству в Воронеже Ан-70, который должен со временем заменить проект Ил-96.

Более того, по нашему мнению, загрузка ВАСО Ан-70 дополнит производство Ан-148 и в целом сможет выйти на загрузку в объеме 70-х годов. Я думаю, что при этом численность работающих на заводе с учетом новых технологий, модернизации и повышения производительности может возрасти в полтора раза. Но эти практические шаги упираются в ключевую проблему, а именно в то, каким мы видим будущие отношения между Россией и Украиной в экономической плоскости. Или это расхождение – в рамках вхождения Украины в Евросоюз и НАТО, а России в таможенный Союз и ЕврАзЭС, или это реальный путь интеграции. Если мы видим будущее в наших отношениях, то

мы должны реально объединить наши производственные комплексы. А, по сути дела, забрать НПК Украины в рамках единой вертикально-интегрированной мощнейшей российской государственной корпорации. Только в этом случае мы сможем избежать дублирования расходов, программ, испытательных стендов. Мы сможем серьезно изменить в том числе и производственную базу украинцев, потому что она существенно отстает, она отстала в конце XX ст.: с точки зрения оцифровки технологий, с точки зрения испытаний и вообще технологической базы.

И, наконец, я потребовал сегодня в ходе разговора на ВАСО с председателями палат, чтобы и Россия, и Украина создали серьезные рычаги не только контроля за нашим авиационным производством, но и для поддержки: это финансовая поддержка – бюджетное финансирование, поддержка продаж (которая позволила странам, входящим в ВТО, европейским странам, и Бразилии, и США, по сути скрыто дотировать производство самолетов), это снижение таможенных барьеров, снижение тарифов.

Я думаю, что мы могли бы не просто жестко контролировать принятие решений (потому что такие решения принимались и президентами, и правительствами – и хронически не исполняются), мы можем использовать механизм парламентского контроля для того, чтобы заставить не только авиапроизводителей, в том числе украинских, начать работать в интеграционном и кооперационном ключе с Россией, но и правительства наших стран исполнять наши финансовые решения. В том числе с точки зрения бюджетного финансирования нашего авиазавода, для технического перевооружения, для повышения качества подготовки специалистов, для повышения уровня заработных плат. В этом я вижу основные задачи, и именно поэтому я поддерживаю проект Ан-70, поддерживаю и всегда поддерживал проект Ан-148 во всех его модификациях».

По мнению российских экспертов, одним из усложняющих взаимодействие сторон факторов является, в частности, несоответствие соглашения 1997 г., которым до сих пор в своей деятельности руководствовались обе стороны, сегодняшним реалиям. Поэтому в новом генеральном соглашении о сотрудничестве в этой области, заявили на совещании россияне, должны быть отражены вопросы интеллектуальной деятельности созданных совместно авиапроектов, финансовые источники, планы поставок, меры господдержки, распределение прав и обязанностей, а также ответственности каждой из сторон для разработки конкретных планов, так называемой «дорожной карты».

Во же время ряд заявлений, сделанных властями двух стран с мая 2012 г., а также серьезная подготовительная работа со стороны правительств дают основания для сдержанного оптимизма относительно реализации совместных украинско-российских проектов в области военно-транспортной авиации, связанных с серийным выпуском самолетов Ан-70 и Ан-124. Еще в мае текущего года во время встречи Премьер-министра Украины Н. Азарова с прези-

дентом России В. Путиным и председателем правительства РФ Д. Медведевым в Москве была подтверждена готовность России совместно с Украиной строить самолеты Ан-70 и другие модели самолетов Ан. Стороны решили вынести эти и другие конкретные проекты сотрудничества на заседание Межправительственного украинско-российского комитета по экономическому сотрудничеству, во время которого довести их до стадии практической реализации.

Премьер-министр РФ Д. Медведев поручил подготовить предложения Украине для совместного производства самолетов Ан-70 к заседанию подкомитета по экономическому сотрудничеству Межгосударственной украинско-российской комиссии. «По линии военно-транспортной авиации это, конечно, Украина прежде всего. В чем наши перспективы и в чем наши сложности в общении с нашими украинскими партнерами? Скоро, кстати, у нас будет совместное заседание межправкомиссии большой. Необходимо в общем подготовить предложения по кооперации на будущее и окончательно принять решение о размещении новых предприятий, включая вопросы создания нового производства самолетов Ан-70», – сказал Д. Медведев.

Он подчеркнул, что Министерство обороны РФ является основным заказчиком и должно определиться с перспективным типажом самолётов дальней военно-транспортной авиации, их количеством и вместе с Министерством промышленности и торговли и открытым акционерным обществом ОАК решить все вопросы по организации серийного производства.

Глава украинского правительства акцентировал внимание на необходимости преодоления всех искусственных препятствий, которые существуют на пути реализации создания ВТС Ан-70. «Разработка самолета вступила в завершающую стадию. Есть заказчики на крупные партии этого самолета», – отметил Н. Азаров. Он добавил, что после налаживания серийного производства Ан-70 Министерство обороны Украины тоже сможет закупить необходимое количество самолетов.

«Сейчас необходимо приложить все усилия для того, чтобы решить все вопросы, которые определены нашими рамочными обязательствам в межправительственном соглашении», – сказал Премьер. В этом контексте Н. Азаров дал поручение Министерству финансов рассмотреть и обеспечить целевое ритмичное финансирование этого проекта: «Эти средства без задержек должны идти на предприятие». Кроме того, по словам главы правительства, есть необходимость решить ряд технических вопросов, согласовать их с российской стороной и четко зафиксировать эти позиции в соответствующих документах.

Также сдвинулся с «мертвой точки» процесс российско-украинских переговоров по модернизации и возобновлению серийного производства самолетов Ан-124. Как заявил председатель Государственного агентства Украины по управлению государственными корпоративными правами и имуществом

Д. Колесников, соглашение о государственной поддержке возобновления серийного производства самолетов Ан-124 между Кабинетом Министров Украины и правительством РФ может быть подписано до конца 2012 г.

По словам Д. Колесникова, соответствующее намерение украинской и российской сторон зафиксировано в протоколе, подписанном 14 июня по результатам десятого заседания подкомиссии по вопросам сотрудничества в отрасли авиационной промышленности Комитета по вопросам экономического сотрудничества Российско-украинской межгосударственной комиссии. «Мы и наши российские партнеры заинтересованы в том, чтобы завершить подготовку и подписание программы в максимально сжатые сроки», – подчеркнул Д. Колесников.

«Мировой рынок перевозок крупногабаритных грузов растет ежегодно приблизительно на 10–15 %, потому украинский транспортный самолет Ан-124, который является наиболее грузоподъемным и конкурентоспособным рамповым самолетом в мире, имеет на этом рынке большие перспективы», – считает Д. Колесников.

Создание модернизированного транспортного самолета Ан-124 для военно-транспортной авиации России и для эксплуатации в авиакомпаниях пройдет в два этапа – создание модернизированного самолета Ан-124-111 и модернизированного самолета Ан-124-300 (в документах разработчика – Ан-124-200) для возобновленного серийного производства на ульяновском ЗАО «Авиастар-СП».

Первый этап – модернизация существующего парка, создание самолета Ан-124-111 с новыми системами, комплексами и агрегатами. В дальнейшем эти усовершенствования будут использованы и на варианте Ан-124-300. Объем первого шага модернизации тщательно обсуждался, сегодня этот вопрос решен.

Прежде всего необходимо отметить большую работу ГП «Антонов» по совершенствованию эксплуатируемых самолетов Ан-124-100: срок службы увеличен с 25 до 45 лет, количество полетов с 6000 до 10 000, ресурс с 24 000 до 50 000 часов.

За время существования Ан-124 построены и сертифицированы самолеты Ан-124-100М, Ан-124-100-150 и Ан-124-100М-150 на которых:

- увеличена полезная нагрузка до 150 т;
- увеличена масса моногруза до 120 т;
- обеспечено выполнение полетов в условиях точной зональной навигации;
- увеличены ресурсы и сроки службы;
- увеличена дальность полета;
- летный экипаж уменьшен до 4 чел.;
- снижен шум на местности;
- внедрен 500-часовой регламент;
- сокращены эксплуатационные расходы.

Еще на московской Международной авиавыставке «МАКС-2011» было подписано «Техническое задание на опытно-конструкторскую работу “Модернизированная версия Ан-124-100-150 (Ан-124-100) парка самолетов ООО “Авиакомпания “Волга-Днепр” с двигателями Д-18Т серии 3М. Самолет Ан-124-111». Другим важным документом стало подписание графика выполнения модернизации Ан-124, согласно которому первый модернизированный самолет поднимется в воздух в конце 2013 г.

На Ан-124-111 будет существенно обновлено бортовое радиоэлектронное оборудование (БРЭО), модернизирована силовая (двигатели Д-18Т серия 3М с системой типа FADEC), снижена численность экипажа самолета. Головные интеграторы комплексов БРЭО остаются теми же (они участвовали в создании Ан-124): «Котлин-Новатор» и «Авиаприборхолдинг». По некоторым данным, модернизированные Ан-124 получают возможность выполнять посадку по категории IIIА ИКАО.

По самолету Ан-124-111 подписан и договор на модернизацию двигателя Д-18Т. На эксплуатируемых Ан-124-100 планируется устанавливать двигатели Д-18Т серии 3М, и работа по модернизации этих двигателей на Запорожском конструкторском бюро «Прогресс» уже идет. Двигатель Д-18Т серии 3М будет иметь одинаковую с эксплуатируемыми двигателями этого типа максимальную взлетную тягу (23,4 т), но будет оснащен системой типа FADEC. Грузоподъемность всех модернизируемых самолетов, находящихся в эксплуатации, и Ан-124-300 возобновленного производства будет составлять 150 т.

По некоторым опубликованным данным, модернизация самолетов компании «Волга – Днепр» обойдется в 400–600 млн долл.

Второй этап предполагает более глубокую модернизацию самолета – Ан-124-200 (300) возобновленного производства. На этом самолете должны быть внедрены:

- «стеклянная» кабина экипажа;
- цифровая авионика и системы;
- модернизированный планер;
- маршевые двигатели с системой типа FADEC;
- расширение диапазона применения по температуре и высоте расположения взлетно-посадочной полосы.

На сегодня уже подписаны документы, определяющие «техническое лицо» и основные «реперные» точки по графику работ по созданию самолета Ан-124-300.

Для Ан-124-300 ЗМКБ «Прогресс» создаст двигатель Д-18Т серии 5 с тягой в 28 т. По сути, это будет уже во многом новый двигатель. Как отмечают специалисты, ЗМКБ «Прогресс» пытался сделать двигатель Д-18Т тягой на 25 т, но он оказался неустойчивым – для модернизации тяга избыточна, а для Ан-124-300 – недостаточна.

Президент ОАК М. Погосян ранее сообщал, что идет активная работа по ремонту и модернизации военных и гражданских самолетов Ан-124. Сегодня обсуждается программа глубокой модернизации Ан-124, и Государственной программой вооружения России на период до 2020 г. предусмотрена закупка после 2015 г. 10 самолетов Ан-124. Имеется значительный для самолетов такой размерности спрос на Ан-124 со стороны частных авиакомпаний. По этой программе создана совместная рабочая группа с ГП «Антонов» для определения модернизации и этапности освоения производством.

По данным разработчика самолета, по программе Ан-124 подготовлены и направлены в Российскую Федерацию:

- предложения ГП «Антонов» по техническому облику самолета и экономическая оценка затрат на проведение ОКР по возобновлению серийного производства военно-транспортного самолета в модификации Ан-124-200;
- проект соглашения между правительством Российской Федерации и Кабинетом Министров Украины о реализации и мерах государственной поддержки программы возобновления серийного производства самолетов семейства Ан-124.

По некоторым данным, цикл разработки самолета Ан-124-300 и проведение его сертификации займет около пяти лет. Как заявлял ранее генеральный конструктор ГП «Антонов» Д. Кива, ЗАО «Авиастар-СП» по своим технологическим возможностям готово начать выпускать модернизированные самолеты Ан-124-200 (300) с 2014 г. ГП «Антонов» провело необходимые работы по модернизации самолета Ан-124 и сейчас ведет переговоры с ОАК по возобновлению производства. На проведенном в Ульяновске техническом совещании совместно с ОАК было определено, что на «Авиастар-СП» вся технологическая оснастка для производства Ан-124-200 (300) полностью сохранена, однако ее вместе с имеющимся технологическим оборудованием следует привести в рабочее состояние. Считается, что в ходе возобновленного серийного производства Ан-124-300 крыло самолета будет выпускаться также в Ульяновске, где освоено его производство. В соответствии с предложением украинской стороны по производству модернизированного самолета Ан-124-200 (300), до 2020 г. предполагается выпустить 19 новых машин.

Стартовым заказчиком варианта Ан-124-111 и самолетов Ан-124-300 возобновленного серийного производства является ГК «Волга – Днепр». Уже на сегодня она считает необходимым модернизацию всего парка самолетов Ан-124-100 (10 машин). Что касается закупок самолетов восстановленного серийного производства Ан-124-300, то ГК «Волга – Днепр» считает, что на первом этапе заказ может составить до 40 самолетов – 20 по твердому контракту и 20 машин – опцион. Не исключено, что и эта цифра со временем может быть увеличена.

Общая емкость мирового рынка в самолетах этого типа до 2035 г. – 107 воздушных судов (ВС), в том числе:

- коммерческих вариантов – 80;
- вариантов военного назначения – 27.

Заявленная потребность – 56–61 самолет:

- планируемый заказ МО РФ – 20 самолетов до 2020 г.;
- планируемый заказ АК РФ, Украины, ОАЭ – 34 самолета;
- планируемый заказ МО Кувейта – два-семь самолетов.

Если в планах по совместному производству военно-транспортных самолетов присутствует оптимизм, то ситуация с производством ближнемагистрального пассажирского самолета Ан-148 и его модификаций далека от определенности. Общая конкуренция за финансирование и планируемые рынки сбыта между однотипными украинско-российским Ан-148 и российским Sukhoi Superjet-100 (SSJ) серьезно усугубилась вследствие недавней авиакатастрофы последнего в Индонезии. Напомним, что в начале мая новейший российский ближнемагистральный самолет Sukhoi SuperJet-100 врезался в вертикальный склон горы Салак в Индонезии. На борту самолета находилось 45 человек – восемь граждан России, один гражданин Франции, один гражданин США, две гражданки Италии и 33 гражданина Индонезии.

В практической плоскости очень многое тут зависит от того, что именно стало причиной катастрофы. Тем не менее, российские эксперты уже говорят о том, что инцидент в Индонезии ставит под сомнение амбициозные планы России по выходу на мировой рынок авиастроения. А ведь именно с проектом SSJ-100 были связаны основные надежды российского гражданского авиапрома по завоеванию своей ниши на мировом авиарынке.

Как сообщалось ранее в российских СМИ, Министерство обороны Мьянмы заключило предварительное соглашение на поставку двух SSJ-100 в 2011 г. Отметим, что этот заказ мог бы стать вторым гражданским в истории отношений с Минобороны Мьянмы. Правда, от первого оно фактически отказалось. Один из двух российско-украинских самолетов Ан-148, сделанных специально для Мьянмы, во время демонстрационного полета в Воронеже, непосредственно перед передачей заказчику, потерпел крушение.

Действительно, спроектированный в украинском КБ им. Антонова среднемагистральный пассажирский самолет Ан-148 потерпел аварию 5 марта 2011 г., тогда погибли все восемь человек, находившихся на борту, среди которых были два гражданина Мьянмы. Катастрофа поставила крест на дальнейшем сотрудничестве по проекту Ан-148 с Украиной. Забирать самолеты Мьянма не стала, несмотря даже на то, что Международный авиационный комитет признал ошибку пилотирования, а не проблемы с техникой. Но авария под Воронежем всего лишь эпизод в непростой ситуации вокруг совместного украинско-российского производства Ан-148. Оцененный специалистами как весьма перспективный, хотя и сыроватый, самолет Ан-148 производится Воронежским акционерным самолетостроительным обществом (ВАСО) и ГП «Антонов». В 2010 г., после потепления украинско-российских

взаимоотношений, у самолета наметились весьма неплохие перспективы на российском рынке, а так же на рынках стран СНГ, на которые он был ориентирован.

Отметим, что в июне 2012 г. исполнилось три года со дня ввода в эксплуатацию регионального реактивного самолета Ан-148. Своих первых коммерческих пассажиров на Ан-148 еще в 2009 г. перевезли авиакомпании «АэроСвит» (Украина) и «Россия» (РФ). В 2011 г. эти самолеты пополнили парк еще двух авиакомпаний – МАУ (Украина) и «Полет» (Россия). Одинадцать Ан-148, которые на сегодня находятся в эксплуатации, освоили более 60 внутренних маршрутов Украины и России, а также международные авиатрассы. Они выполняют полеты в 65 городов 37 стран мира. Месячный налет отдельных Ан-148 авиакомпании «Россия» превысил рекордный показатель в 400 часов, среднемесячный налет парка достиг 320 часов, а в феврале этого года один из самолетов за сутки налетал 18 часов. Общий налет парка превысил 40 000 часов. Пассажирами Ан-148 стали около 900 тыс. человек.

Однако с начала 2011 г. новый руководитель Объединенной авиастроительной компании М. Погосян, ранее возглавлявший компанию «Сухой», явно взял курс на сворачивание этого проекта или, как минимум, на серьезное урезание его финансирования. Тогда М. Погосян открыто заявлял, что самолет Sukhoi Superjet-100 (разработка компании «Гражданские самолеты Сухого») имеет лучшие рыночные перспективы, чем украинско-российский Ан-148. Такой откровенной ангажированности от руководителя ОАК никто не ожидал. Предыдущий руководитель российской корпорации А. Федоров был все же заметно более непредвзятым даже в те годы, когда политические взаимоотношения между Украиной и РФ были близки к полному «замерзанию».

В принципе, экспертное сообщество не видело неразрешимого противоречия в производстве предприятиями ОАК одновременно и Ан-148, и SSJ-100, невзирая на то, что они занимали одну рыночную нишу. Формально эти самолеты имели шанс не вступать в прямую конкуренцию, поскольку Sukhoi Superjet-100 создавался не для рынка СНГ, а для западного рынка и выполнен преимущественно из иностранных, а не российских комплектующих, тогда как производство комплектующих для Ан-148 было, в основном, локализовано на территории России и Украины. Но одно дело размышления экспертов, а другое – позиция руководства ОАК, в которой по отношению к украинской разработке прослеживается определенный субъективизм.

Генеральный конструктор ГП «Антонов» Д. Кива в последнее время неоднократно высказывал свою обеспокоенность снижением темпов производства Ан-148 на Воронежском авиазаводе. В 2011 г. на ВАСО планировалось выпустить 28 Ан-148, но в итоге было собрано только четыре самолета. Не внушает оптимизма и год нынешний, в течение которого планировалась сборка 12-ти АН-148 – уже сейчас видно, что их количество вряд ли приблизится к 10.

Если же выяснится, что авария в Индонезии закрыла перед SSJ-100 двери на рынки стран Юго-Восточной Азии и других перспективных регионов, то шансы Ан-148 стать действительно массовым самолетом выглядят достаточно печально. Нет сомнений в том, что ОАК не откажется от проекта Superjet, в который вложены миллиарды долларов и более 10 лет работы, однако потеря внешних рынков заставит руководство корпорации искать покупателя на этот самолет в России. В этом случае о разделении сфер влияния с Ан-148 речь идти не сможет. Таким образом, трагедия в Индонезии может еще больше усложнить перспективы серийного производства для украинского самолета. Без российской поддержки Ан-148 рискует остаться «штучным изделием поштучной сборки».

14 июня в Москве состоялась конференция поставщиков программы Sukhoi Superjet-100, в которой приняли участие свыше 70 делегатов от 20 ведущих российских и зарубежных компаний-участников этой программы. Ключевые партнеры и поставщики выразили поддержку программе Sukhoi Superjet-100, а также готовность предпринимать все необходимые меры для наращивания темпов поставок и повышения качества поставляемой продукции. Для обеспечения бесперебойной эксплуатации самолетов SSJ-100 поставщики выразили готовность повысить оперативность реагирования на запросы заказчиков. В контексте рассматриваемого вопроса эта новость означает, что заинтересованные в данной программе лица не отказываются от первоначальных планов по продвижению проекта Sukhoi Superjet-100 именно на рынки дальнего зарубежья, что может сыграть положительную роль для Ан-148.

Однако, как недавно сообщил заместитель министра промышленности и торговли России Ю. Слюсарь, Министерство промышленности и торговли РФ хочет заменить на самолете Ан-148 украинские двигатели Д-436-148, которые производит ОАО «Мотор-Січ», на российско-французские двигатели Sam-146, которые используются при производстве Sukhoi SuperJet-100.

«У нас есть идея двигатель от SSJ-100 – Sam-146 повесить на Ан-148, поскольку чем больше мы будем выпускать двигателей, тем быстрее он станет экономически эффективным. Хотя с другим двигателем Ан-148 должен будет проходить серию новых испытаний. По времени это занимает года два, а инвестиции не менее 100 млн долл. Еще к этому необходимо добавить производство опытного самолета Ан-148, на который устанавливался бы новый двигатель и оборудование. Таким образом, вся программа испытаний будет стоить около 5 млрд руб. (около 166 млн долл.)», – сказал Ю. Слюсарь.

Отметим, что Премьер-министр Украины Н. Азаров недавно заявил о том, что ГК «Антонов» готов к технологическому согласованию пунктов проекта соглашения с Российской Федерацией о серийном выпуске самолета Ан-148. «Готовность к производственной кооперации довольно высока. Следовательно, концерн “Антонов” может приступать к технологическим согласованиям», – отметил Н. Азаров.

Определенные надежды украинская власть возлагает и на продажи новых самолетов на внутреннем рынке. Недавно Верховная Рада ввела государственную финансовую поддержку сбыта авиационной техники отечественного производства на период с 1 января 2013 г. до 1 января 2017 г. Так, на период с 1 января 2013 г. до 1 января 2017 г. вводится государственная финансовая поддержка сбыта авиатехники отечественного производства через механизм удешевления кредитов путем частичной компенсации ставки по кредитам коммерческих банков, привлеченных субъектами хозяйствования в национальной валюте для закупки такой техники.

Компенсация предоставляется эксплуатантам авиатехники, которые находятся в Украине, исключительно для авиатехники отечественного производства за проценты, фактически уплаченные в текущем бюджетном периоде, в размере учетной ставки Национального банка, действующей на дату уплаты указанных процентов. Средства на осуществление такой господдержки ежегодно предусматриваются в законе о государственном бюджете на соответствующий год.

В пояснительной записке прогнозируется, что внедрение системы господдержки сбыта авиатехники отечественного производства позволит, исходя из имеющихся производственных мощностей самолетостроительных предприятий Украины, в течение следующих пяти лет изготовить и реализовать 120 воздушных судов типов Ан-148-100, Ан-158, Ан-140-100, Ан-74ТК-300 на общую сумму около 20,1 млрд грн.

Оценивая вышеизложенное, отметим, что перспективы украинско-российского серийного производства военно-транспортных и пассажирских самолетов близки к практической реализации, хотя и существует ряд нерешенных между сторонами вопросов. Эксперты более оптимистично настроены в отношении реализации в обозримом будущем совместных проектов в военно-транспортной авиации (Ан-70 и Ан-124), что обусловлено существованием серьезных программ и перспектив финансирования модернизации Вооруженных сил и ВПК РФ, за которой подтянется и сфера гражданской транспортной авиации. Что же касается перспектив производства пассажирского регионального самолета Ан-148, то, скорее всего, этот вопрос потребует еще длительных переговоров, согласований и компромиссов.

Ю. Якименко, мл. науч. сотр.

Итоги XVI Международного экономического форума (ПМЭФ) в Санкт-Петербурге в оценках СМИ

21–23 июня в Санкт-Петербурге проходил XVI Международный экономический форум (ПМЭФ) – крупнейшее тематическое мероприятие в России, инициированное в 1999 г. правительством РФ и ОАО «Газпром». Форум, который принято называть «русским Давосом», собрал в этом году более 5 тыс. гостей из 87 стран мира. Среди посетивших форум главы государств и правительств, крупные бизнесмены, топ-менеджеры известных российских и международных компаний, представители наиболее влиятельных международных финансовых институтов и крупнейших мировых СМИ.

Участие в работе форума приняли президент РФ В. Путин, президент Финляндии С. Нийнисте, президент Киргизии А. Атамбаев, премьер-министр Кении Р. Амол, премьер-министр Македонии Н. Груевски, заместитель председателя правительства России А. Дворкович, глава Минкомсвязи РФ Н. Никифоров, вице-президент Microsoft Д. Льюин, председатель правления «Газпрома» А. Миллер, глава Сбербанка России Г. Греф, гендиректор ГМК «Норильский никель» В. Стржалковский, глава РЖД В. Якунин, гендиректор холдинга «МРСК» Н. Швец, гендиректор «Сургутнефтегаза» В. Богданов и др.

Приняли участие в форуме и представители Украины, в частности министр энергетики и угольной промышленности Ю. Бойко (в рамках форума состоялась очередная раунд его переговоров с главой «Газпрома» А. Миллером), а также глава Госинформнауки В. Семиноженко и лидер партии «Україна – Вперед!» Н. Королевская.

Программа форума, прошедшего под девизом «Эффективное лидерство», была построена вокруг четырех основных направлений: «Создание надежного будущего», «Российский потенциал в действии», «В авангарде инноваций» и « Роль лидера в эпоху перемен».

Но главной из заявленных тем ПМЭФ-2012 ожидаемо становится тема минимизации последствий глобального финансового кризиса и предотвращение его новой волны. Именно сквозь эту призму участники мероприятия обсуждали политические и экономические проблемы Еврозоны, стран Ближнего Востока и Африки, взаимоотношения России с ЕС, ситуацию на рынках сырья и в глобальной банковской системе, проблемы укрепления энергетической безопасности и дальнейшие перспективы развития атомной энергетики и т. д.

Важкими итогами мероприятия стало подписание целого ряда соглашений о сотрудничестве и контрактов между различными российскими и зарубежными компаниями в энергетической и банковской сферах, а также в сфере высоких технологий.

Общая сумма контрактов заметно превысила прошлогодние результаты, составив более 360 млрд руб. (в 2011 г. – 280 млрд). Наиболее заметными из них стали соглашения компании «Роснефть» с Statoil, ВТБ, General Electric и Eni.

Так, норвежская Statoil и «Роснефть» подписали соглашение, согласно которому Statoil входит в проекты «Роснефти» на шельфе Баренцева моря, а «Роснефть» – в проекты на норвежском шельфе. «Роснефть» предложила норвежской Statoil участие в проекте по разработке месторождений в Ставропольском крае. Statoil также может совместно с «Роснефтью» участвовать в тендерах по разработке месторождений в РФ. Со своей стороны, Statoil предлагает «Роснефти» добычу на норвежском шельфе.

Кроме того, «Роснефть» подписала соглашение о привлечении кредита в объеме 100 млрд руб. с ВТБ.

По словам главы «Роснефти» И. Сечина, итальянская Eni готова предложить «Роснефти» участие в своих проектах по нефтепереработке в Европе в рамках подписанного соглашения о вхождении Eni в шельфовые проекты «Роснефти». Кроме того, «Роснефти» предложены активы Eni для возможного сотрудничества на севере Африки.

«Роснефть» также подписала соглашение о сотрудничестве в области проектирования, разработки и изготовления оборудования с американской корпорацией General Electric. Соглашение также предусматривает оценку потенциальных возможностей создания технологий и оборудования для разработки прибрежных месторождений арктического шельфа.

Также «Роснефть» подписала соглашение о сотрудничестве с Московской областью, в рамках которого рассматривается возможность строительства в регионе нефтеперерабатывающего завода мощностью до 12 млн т в год.

Активное участие в форуме приняли также представители Сбербанка России. В рамках мероприятия Сбербанк России подписал 11 соглашений, в том числе с Экспортно-импортным банком США, HSBC Bank PLC, Bank of America Merrill Lynch, компанией «Боинг», группой «Базовый элемент», предприятием Changi Airports International. Кроме того, Сбербанк России продлил пятилетнее корпоративное соглашение с корпорацией Microsoft. «На мой взгляд, в этом году Петербургский международный экономический форум стал одним из самых эффективных за всю свою историю, – заявил президент, председатель правления Сбербанка России Г. Греф. – В свою очередь, Сбербанк удовлетворен своей работой на форуме, выполнив все намеченные задачи».

Работой форума остались удовлетворены и представители «Газпрома». Как сообщил А. Миллер, «Газпром» изучает варианты совместного строительства электростанций в Европе с датской Dong, а также не исключает возможности получения доли в действующей электростанции итальянской Enel в Бельгии. «С Dong работаем, будем строить. С Enel обсуждаем различные возможности сотрудничества, в том числе может быть и в Бельгии», – сообщил глава «Газпрома».

«Газпром» также договорился с французской EdF о совместном строительстве и приобретении газовых электростанций в Европе, а его дочерняя компания «Газпром нефть» – с японской JOGMEC о совместной геологоразведке в Восточной Сибири.

В ходе встречи, которая состоялась в рамках Петербургского международного экономического форума-2012, министр энергетики и угольной промышленности Ю. Бойко и председатель правления «Газпрома» обсудили ход закупки Национальной акционерной компанией «Нефтегаз Украины» газа в ПХГ. Было отмечено, что аванс «Газпрома» за транзит газа в размере 2 млрд долл. обеспечил «Нефтегазу Украины» оборотные средства для закупки необходимых объемов газа. А. Миллер также сообщил, что министр энергетики Украины Ю. Бойко предоставил «Газпрому» заявку по объему закупок российского газа на 2013 г. «Своевременная реализация планов по заполнению газом ПХГ Украины позволит компании выполнить свои обязательства по бесперебойному транзиту газа в Европу в предстоящий зимний период», – заявил А. Миллер.

Кроме того, в ходе форума Российский фонд прямых инвестиций (РФПИ) совместно с консорциумом международных инвесторов, в который вошли Black Rock, Goldman Sachs и Templeton, подписали меморандум о взаимопонимании, запускающий программу совместных инвестиций в ведущие российские компании на этапах их подготовки к IPO в Москве.

Сообщается также о заключении контракта «Трансаэро» с Airbus на поставку четырех аэробусов A-380, самых больших пассажирских самолетов в мире.

Россия призывает расширять бизнес-сотрудничество с ней, декларируя готовность к реализации мер по улучшению инвестиционного климата в стране. Сейчас самое время вкладывать деньги в Россию, заявляет президент России В. Путин. В своей речи, которая стала центральным событием первого дня форума, он утверждал, что на фоне кризиса в еврозоне Россия выглядит островом стабильности: за четыре года инфляция сократилась более чем вдвое – до 6,1 % в прошлом году, а на начало июня – менее 4 % в годовом выражении, госдолг составляет 9,2 %, что ниже из всех стран «большой двадцатки», бюджет бездефицитный, экономический рост за прошлый год составил 4,3 %, безработица в мае снизилась до 5,4 %. При этом В. Путин указал на проблемы в развитых странах: «Дисбалансов, а также долгов накоплено

очень много: в Германии – 81 % ВВП, во Франции – 84 % ВВП, в США – 104 % ВВП, в Японии еще больше». В то же время, по его мнению, шаги по исправлению ситуации откладываются, а полумеры только ее усугубляют.

Россия же готовит ряд мер, которые поспособствуют решению проблем и станут залогом выгодного сотрудничества российских компаний и иностранных инвесторов. «Субординированные кредиты, госгарантии, программы стимулирования спроса и занятости – весь арсенал уже проверен и доказал эффективность», – заявляет В. Путин. Кроме того, по его словам, российское правительство работает над созданием полномасштабной системы прогнозирования и управления рисками. «Ключевой вопрос – создание не просто благоприятного, но лучшего конкурентного делового климата», – подчеркивает В. Путин. Уже созданы «дорожные карты» по преодолению административных барьеров при подключении к электросетям, в таможене, при экспорте. Будет также создана комиссия по реализации национальной предпринимательской инициативы, в состав которой войдут представители отечественного и иностранного бизнеса, руководители министерств и ведомств.

Президент РФ также сообщил о создании нового института уполномоченного по правам предпринимателей, который получит право отстаивать интересы предпринимателей в суде и приостанавливать ведомственные и нормативные акты, а также решения чиновников до вынесения правового решения. Генпрокуратура должна будет уделить особое внимание этому направлению, чтобы бизнес-омбудсмен мог работать напрямую с правоохранительными органами, заявил президент. По результатам голосования среди деловых организаций на роль уполномоченного по правам предпринимателей был выбран известный бизнесмен, руководитель объединения предпринимателей «Деловая Россия» Б. Титов.

В. Путин также обратился к правительству с просьбой «провести серьезную ревизию практики применения антимонопольного законодательства и поддержки конкуренции». Способствовать росту конкурентоспособности российской экономики должна также приватизация, которая, по словам В. Путина, не будет иметь «ничего общего с залоговыми аукционами и другими сомнительными сделками» 1990-х годов. «Новая приватизация должна быть принята российским обществом, она должна быть понятной, честной, открытой», – подчеркнул он. В. Путин также призвал участвовать в приватизации и зарубежных инвесторов, заявив, что, продавая активы лучшему покупателю и по реальной цене, можно обеспечить адекватные поступления в бюджет и получить эффективного собственника. «Честная, справедливая приватизация, разрывающая связку “собственность и власть”, – это и мощнейшая реальная антикоррупционная мера», – заявил В. Путин, декларируя отказ от госкапиталистического курса.

«Госкапитализм – это не наша цель. В то же время приватизация не должна вести к возникновению частных монополий на месте государственных», –

сказал В. Путин. «Мы знаем, что без здоровой конкуренции рыночная экономика проявляет не меньшую склонность к загниванию, чем командно-административная система», – подчеркнул президент России.

Как заявил первый вице-премьер российского правительства И. Шувалов, правительство не собирается торопиться в вопросах приватизации, хотя и не отказывается от планов получить в этом году за счет продажи госактивов 300 млрд руб.

В то же время, по мнению главы Комитета гражданских инициатив, экс-министра финансов России А. Кудрина, сейчас неблагоприятное время для приватизации крупных госпакетов акций. «Мы попали в зону снижения рынка и снижения цен на нефть. Это означает, что мы уже теряем многих желающих сюда инвестировать. Соответственно, цена продажи будет низкая и акционеры будут не самые лучшие», – заявляет А.Кудрин. По его мнению, скорее всего, стоит пересмотреть сроки приватизации. «Я думаю, что ближайшие два года ситуация будет серьезной. Можно не за три года все приватизировать, а за большие сроки», – считает экс-министр.

Многие специалисты высказывают сомнение в эффективности всех этих мер, прогнозируя, что новый кризис в Еврзоне будет серьезным и продолжительным и обязательно затронет Россию, которая не приняла достаточно мер для улучшения своего инвестиционного климата.

«Нужно уменьшать зависимость от нефтедолларов, кроме того, пока нам дают в долг, нужно брать, чтобы увеличить финансовую подушку безопасности», – считает А. Кудрин.

Эксперт уверен в развитии негативного сценария кризиса, который повлечет падение ВВП РФ в 2013г. на 3–4 %. «Сегодня я даю больше 50 % на развитие негативного сценария кризиса и втягивание в этот кризис России», – заявил он в ходе форума. По мнению А.Кудрина, кризис уже разворачивается, и в 2012г. в Европе будет рецессия. По его словам, Европа спровоцирует экономический коллапс и в странах Азиатско-Тихоокеанского региона, поскольку азиатские банки выдали много кредитов европейским партнерам.

«Я думаю, что кризис уже набирает такого масштаба обороты, которые не будут смягчены или замедлены, какие бы ресурсы ни были на это направлены», – считает А. Кудрин. Он подчеркивает, что для предотвращения такой ситуации нужно было уже давно подготовить соответствующую “программу спасения”, «тем не менее, такой программы нет, в то время как кризис уже входит в достаточно серьезную стадию».

«Для России это означает падение доходов от экспорта углеводородов и, следовательно, общее снижение доходов. Поддержать российскую экономику можно было бы из Резервного фонда, но в отличие от того, каким был его размер еще несколько лет назад, его может хватить на непродолжительное время, и если европейский кризис продлится долго, средств фонда точно не хватит. В таком случае нужно уже сейчас сокращать бюджетные расходы и бо-

лее эффективно расходовать средства по госпрограммам. Резервы здесь, поверьте, очень значительные», – считает А. Кудрин.

По его словам, участники дискуссий в рамках ПМЭФ недооценивают риски ухудшения ситуации в мировой экономике. «Несмотря на то, что все высказывали озабоченность мировой ситуацией, опасения самых плохих сценариев, по моим оценкам, в том числе, исходя из встреч с ключевыми аналитиками, представителями банков, финансового сообщества, ситуация намного хуже, чем она в целом была представлена в дискуссиях», – заявляет бывший министр финансов России.

Он отмечает также, что кризисная ситуация в Европе отражается на оттоке капитала из РФ, поскольку в этих условиях глобальные инвесторы переключают свои финансовые ресурсы в менее рискованные активы. «Зависимость от нефти добавляет России еще больше рисков, чем любому другому развивающемуся рынку», – подчеркивает эксперт.

Большинство бизнесменов и экспертов, опрошенных Всемирным экономическим форумом (ВЭФ), также прогнозируют обострение кризисных тенденций в сочетании с ростом политических волнений в России. «Если экономический спад совпадет с продолжающимися политическими волнениями, это сформирует “идеальный шторм” для российской стабильности», – приводится в материалах ВЭФ мнение одного из респондентов.

Неопределенность относительного того, сможет ли Россия поддерживать текущий уровень производства нефти и газа в будущем, а также существенные изменения в мировой энергетике могут привести к тому, что Россия останется на обочине, говорится в цитируемых прессой материалах ВЭФ. Респонденты высказывают мнения, что Россия сегодня более зависима от экспорта нефти, чем 10 лет назад, а полагаться на рост за счет природных ресурсов в целом можно, но это неэффективно и нежизнеспособно. При этом Россия чувствительнее к внешним шокам, таким как кризис в Еврозоне. По мнению бизнесменов, хотя призывы власти к диверсификации экономики уже звучали, «недостаток прогресса в этом направлении все больше волнует общество».

Как отмечают российские эксперты, запасы нефти на старых месторождениях исчерпываются, новые не разработаны, поэтому вместо прежних 7 % роста ВВП в год, российская экономика в ближайшие годы не превысит показателя в 4 %. Министр экономического развития России А. Белоусов во время нынешнего Петербургского экономического форума напомнил, что раньше рост российской экономики на треть обеспечивала продажа углеводородов, теперь же требуются иные источники экономического развития.

Что касается мер, предусмотренных российскими властями для противодействия кризисным тенденциям, то эксперты условно разделяют их на четыре крупных блока. Первая группа – это меры социальной поддержки, связанные с дополнительной индексацией заработной платы бюджетников и дохо-

дов пенсионеров, меры по поддержке моногородов, по реализации социальных программ и т. д. Вторая группа мер – это поддержка предприятий, прежде всего системообразующих. Третья группа – это поддержка банков, в нее входят меры по поддержке ликвидности (расширение ломбардного списка, беззалоговые аукционы), меры по поддержке капитализации банков и так далее. Четвертая группа – меры бюджетной политики. В эту группу входит возможность использования для антикризисных мер средств Резервного фонда. Кроме того, на 2013 год предусмотрено формирование резервов в рамках бюджета в размере 500 млрд руб. против 200 млрд руб. в 2012 г.

Более долгосрочные приоритеты российского правительства в социально-экономической сфере, обсуждавшиеся на Санкт-Петербургском форуме, – подключение предпринимателей к принятию стратегических решений, реформа государственного управления в части развития электронного правительства, развитие социальной сферы и создание системы стратегического управления.

Насколько действенными окажутся эти меры, станет ясно примерно через год, когда, как прогнозируют эксперты, кризисные тенденции в мировой экономике еще более обострятся.

Партійна позиція

С. Горовая, канд. наук по соц. коммуникациям, мл. науч. сотр.

Мнение экспертов: у проекта В. Ющенко нет никаких шансов

Партия экс-президента В. Ющенко идет на выборы. Сейчас «Наша Украина» ведет переговоры об объединении, в которое войдут Украинская народная партия Ю. Костенко и Конгресс украинских националистов, а также ряд небольших общественных организаций, пишет «Сегодня» (www.segodnya.ua, 18.06.2012 г.).

По информации издания, в первой пятерке, помимо В. Ющенко и Ю. Костенко, получит место О. Забужко, а в следующей десятке будут экс-глава Администрации Президента В. Ульянченко и глава политисполкома «Нашей Украины» С. Бондарчук. В проходной части точно будут бывший полтавский губернатор В. Асадчев и нардеп И. Заец. СМИ сообщают, что по информации источников в «Нашей Украине», вопрос с финансированием решен. Деньги на избирательную кампанию даст бизнес-партнер Р. Ахметова В. Новинский. «Вопрос с финансированием действительно решен – на кампанию даст деньги В. Новинский, – говорит источник в «Нашей Украине». – Но

Р. Ахметов тут ни при чем: они с В. Новинским партнеры, но деньги у каждого свои. В. Новинский же имеет давние обязательства перед В. Ющенко».

Правда, многие эксперты считают, что даже с финансированием «Наша Украина плюс» до заветных 5 % не дотянет. «Если бы делались ставки, я скорее ставил бы на вопрос – дотянут ли они до 2 %. И то, скорее, не поставил бы, – говорит политолог В. Фесенко. – Н. Королевская набирает голоса на рекламе только потому, что она – новое лицо. А относительно В. Ющенко не стоит забывать, что он – лидер по рейтингу недоверия. Действительно, есть электорат, разочарованный в Ю. Тимошенко, но не стоит забывать, что первый, в ком они разочаровались, был В. Ющенко».

Однако его коллега В. Карасев считает, что шансы есть: «При грамотном менеджменте “правица” может занять нишу между “Батьківщиной” и “Свободой” – то есть собрать голоса национал-демократов, которым не нравится Ю. Тимошенко, но для которых О. Тягнибок слишком радикален».

В чем эксперты едины – так это в том, что появление «объединенных правых» будет плохой новостью для «Батьківщини» и «Свободы». «Причем если у “Батьківщини” это объединение просто отщипнет кусок рейтинга, то “Свобода” в этом случае однозначно не попадет в парламент», – говорит В. Карасев (www.segodnya.ua, 18.06.2012 г.).

Политолог М. Погрэбинский, директор Киевского центра политических исследований и конфликтологии, также уверен, что у партии В. Ющенко мало шансов преодолеть проходной барьер, однако, она и не ставит перед собой подобных политических целей. «Задача В. Ющенко – продержаться в публичной политике хотя бы во время предвыборной кампании и немного после неё, раздавая комментарии по поводу результатов», – размышляет эксперт. «Проблема “Нашей Украины” в том, что идеологического и электорального пространства у неё не осталось. Оппозиция, по сути, состоит из двух полюсов – “Батьківщина”, “Фронт змін”, УДАР с одной стороны, и “Свобода” – с другой. Так вот, разница между риторикой обоих флангов минимальна. “Наша Украина” претендует именно на идеологическое поле между этими силами, однако всунуться уже некуда», – резюмирует эксперт (www.rtkor.com, 17.06.2012 г.).

Сотрудничавший в качестве политтехнолога с «Нашей Украиной» сопредседатель Института национальных интересов А. Юсов также не верит в шансы партии на выборах, полагая, что в глобальном плане выбранная В. Ющенко стратегия играет на руку Партии регионов. «У партии во главе с В. Ющенко шансов никаких. Ему бы лучше взять пример с американских президентов и быть над политикой – читать лекции по университетам, выступать арбитром Украины в международных вопросах, да и во внутренних тоже», – убеждён политолог. В то же время эксперт не стал однозначно утверждать, что решение идти на выборы самостоятельно как-то согласовано с действующей властью. «Категорически утверждать о такого рода поступке со стороны “Нашей Украины”, конечно, нельзя. Однако неучастие партии В. Ющенко в форма-

те объединённой оппозиции будет бить по рейтингу оппозиции, как точно на мажоритарных округах, так и в целом по спискам», – уверен эксперт.

Политолог В. Небоженко считает, что «Наша Украина» во главе с В. Ющенко опоздала с решением идти на выборы, поскольку западноукраинский электорат, на который всегда опиралась политсила, уже в принципе определил свои предпочтения, и вряд ли там есть место В. Ющенко. Кроме того, по мнению эксперта, бывшему Президенту нечего делать в парламенте, однако, при активной работе он может пройти по мажоритарному округу в ВР. Между тем, как отметил политолог, публичное участие «Нашей Украины» во главе с бывшим Президентом Украины В. Ющенко в выборах позволит ему прийти потом на центральные официальные каналы и одному из всего политического бомонда признать эти выборы демократическими и успешными. Именно это, по словам В. Небоженко, является его главной задачей, которую перед В. Ющенко поставила Администрация Президента (www.unn.com.ua, 13.06.2012 г.).

На уточняющий вопрос, кто «поставил задачу» перед В. Ющенко, политолог отметил: «Кто мог поставить задачу В. Ющенко? Только Администрация Президента. Он не может перед собой поставить такое грязное задание».

По словам эксперта, после выборов будет массовое ощущение того, что выборы сфабрикованы. «И как ни в чем не бывало на “Интерне” и на Первом национальном канале выйдет бывший Президент В. Ющенко и скажет, что участвовал в выборах, видит, что все в порядке, и украинцы сделали свой выбор», – резюмировал он.

Следует отметить, что в рядах объединённой оппозиции конкуренции со стороны В. Ющенко и его соратников не боятся. «Мы будем выставлять своих людей на каждом округе, кто бы там не мельтешил и не пытался нам противостоять», – заявил народный депутат от фракции «БЮТ – Батьківщина» В. Яворивский (www.rtkorr.com, 17.06.2012 г.). «У партии В. Ющенко и её союзников, конечно, есть достойные люди, тот же Ю. Костенко или И. Заец, однако у нас нет никаких договорённостей с ними, чтобы отдавать им округа и не выставлять своих кандидатов. Пусть будут нам достойные конкуренты», – продолжает депутат. При этом народный избранник поддержал мнение многих экспертов в том, что шансов на прохождение в парламент следующего созыва у В. Ющенко нет никаких. К этому следует сказать следующее: категоричность высказываний в условиях развития политического процесса в современной Украине не является убедительной, поскольку основывается на эмоциях и желаниях. В то же время значительный процент электората, приходя на избирательные участки, принимает решение в последний момент. И многое будет зависеть от того, каким этот момент будет для экс-президента.

В об'єктиві – регіон

В. Медведєва, канд. іст. наук, наук. співроб.

Київська фан-зона – найуспішніший проект Євро-2012 в Україні

Фініш Євро-2012 став стартом проектів, направлених на розвиток Києва в найрізноманітніших сферах життєдіяльності міста. Причому, йдеться не лише про розвиток туризму, але й економіки та інфраструктури столиці.

За словами голови Київської міської державної адміністрації О. Попова, для Києва завершення Євро-2012 – це початок реалізації нових широкомасштабних програм. «Позитивний імідж Києва та України, який ми здобули в результаті проведення Євро-2012 – це той капітал, який ми плануємо використати для розвитку бізнес-стосунків, туризму і сталого економічного розвитку столиці України в цілому», – сказав О. Попов.

Разом з тим голова КМДА зазначив, що одним із пріоритетів міської влади після Євро-2012 має стати розвиток масового спорту в столиці. За його словами, спортивні майданчики, зали та стадіони мають бути доступними та відкритими для всіх киян і, в першу чергу, для молоді та дітей. Саме тому наразі в Києві триває інвентаризація існуючих спортивних закладів. За її результатами буде сформована міська програма реконструкції занедбаних та будівництва нових об'єктів фізичної культури під гаслом «Спорт у кожному підвір'ї столиці».

«Київ і Україна взяли на себе велику відповідальність за проведення Євро-2012. Безумовно, що нашим пріоритетом упродовж останніх двох років була підготовка до цього спортивного свята. Однак, інфраструктуру, яку нам вдалося відбудувати та створити в місті, ми будували насамперед не для туристів, а для киян. Після завершення Євро-2012 Київ розпочне інші проекти, спрямовані на розвиток уже не професійної, а масової фізкультури та спорту. Ми створимо можливість займатися різними видами спорту в наших спортивних закладах, школах та дворах для всіх охочих. Важливо, що в цих проектах братимуть участь не лише міська адміністрація, але й громадські організації, відомі спортсмени та компанії-меценати», – зазначив О. Попов.

Крім того, О. Попов додав, що головним досягненням Євро-2012 у Києві має стати утвердження авторитету міста серед світової спільноти. Зокрема, він наголосив на перспективах розвитку туристичної галузі та поліпшення інвестиційного клімату.

«Міська влада створила комфортні умови для гостей Києва і продовжує роботу в цьому напрямі. У майбутньому ми використаємо той позитивний імідж, який маємо шанс створити зараз, для розвитку ділових стосунків Києва зі

світом. Найбільший прибуток, який ми можемо отримати від Євро-2012 – позитивний імідж і авторитет країни та міста. А тому підраховувати дивіденди від проведення чемпіонату варто через півтора-два роки після Євро-2012», – такі переконання висловив О. Попов.

Голова КМДА також підкреслив, що фінал Євро-2012 ознаменував початок нового етапу розвитку міста, адже столична влада має намір і надалі інтенсивно розвивати та відновлювати столичну інфраструктуру.

У свою чергу заступник голови КМДА А. Голубченко зазначив, що у зв'язку з фіналом чемпіонату столичну фан-зону в Києві розширили на 150 м – це дало змогу додатково прийняти до 30 тис. уболівальників.

«На фан-зону УЄФА виділив Києву 1 млн євро. Половину грошей ми вже отримали, а другу місто отримає в серпні. Бюджетних грошей на організацію цієї території витрачено не було», – підкреслив чиновник.

Він також повідомив, що на демонтаж фан-зони з цих коштів буде виділено 100 тис. грн.

При цьому, коментуючи місце розташування фан-зони, заступник голови КМДА підкреслив, що така була рекомендація УЄФА: «Розташування офіційної фан-зони в центрі міста – це стандартний підхід УЄФА. Не останню роль у розташуванні столичної фан-зони зіграла і близькість її до стадіону».

За словами А. Голубченка, усе зроблено за стандартами УЄФА з точки зору утримання фан-зони, гарантування безпеки і правопорядку в ній. Як підкреслив чиновник, за весь період функціонування столичної фан-зони ніяких серйозних випадків на її території зафіксовано не було.

У свою чергу, як зазначає начальник ГУ з питань підготовки і проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Євро-2012 Т. Слишик, готуватися до прийому футбольних фанатів місто почало ще чотири роки тому. У столиці було встановлено 50 вказівників руху до об'єктів туристичного огляду та надруковано 280 тис. карт. Такі вказівники роблять Київ комфортним та зрозумілим для туристів. «Туризм не може розвиватися без підвищення іміджу столиці. На сьогодні наше місто посідає 62 місце з 138 країн щодо відвідуваності туристами. Однак ми сподіваємося, що цей показник зміниться в бік покращення після Євро-2012», – зазначила Т. Слишик.

Слід відзначити, що за час чемпіонату на 19 % збільшилась кількість туристів, що відвідали столицю. За словами начальника ГУ комунального господарства Д. Новицького, найбільше іноземців цікавлять не видатні місця Києва, а прогулянки на теплоходах Дніпром. Також значно збільшилася кількість заявок на відвідування Національного музею «Чорнобиль».

Як зазначає Д. Новицький, значна спортивна подія стимулювала Київ до розвитку та відновлення туристичної галузі в цілому. Задля цього у столиці були розроблені основні напрями розвитку туризму: «Київ козацький» – спрямований на ознайомлення з історією міста та України; «Київ духовний» –

знайомить гостей міста з культовими спорудами; «Київ на Дніпрі» – рекреаційна зона в самому центрі Києва, яку потрібно розвивати, та «Київ діловий» – він передбачає розвиток виставкового бізнесу, зокрема проведення різноманітних експозицій, семінарів, симпозіумів світового рівня.

Позитивною тенденцією є і розвиток міської інфраструктури, зокрема зміни в транспортній галузі, що також покращує туристичний потенціал Києва. Так, значно збільшилася пропускна спроможність аеропорту «Бориспіль» – до 8 млн осіб. Приймає іноземних туристів після реконструкції і аеропорт «Київ». «У місті були побудовані нові розв'язки, відремонтована велика кількість асфальтового покриття, на маршрути випущено новий транспорт. Крім того, стадіон НСК «Олімпійський» у майбутньому дасть змогу реалізовувати великомасштабні події і приймати велику кількість глядачів», – зазначив Д. Новицький. Також він відзначив, що Київ використав шанс, який отримав від Євро-2012, тож наступним кроком є привернення уваги туристів до столиці.

У свою чергу менеджер фан-зон УЄФА Євро-2012 Т. Глор дав відмінну оцінку організації офіційної фан-зони міста Київ під час прес-конференції, яка відбулась у медіа-центрі.

«І наша команда з УЄФА, і всі гості міста чудово провели час у Києві. Нас особливо вразило те, що і всі мешканці міста, і гості є невід'ємною частиною турніру – ми побачили емоції, дружні і привітні обличчя, радість і натхнення перемогами. Варто також відзначити чудову організацію дозвілля у фан-зоні, яка показала, що Євро-2012 у Києві – це не лише футбол, це повноцінний європейський спортивно-культурний фестиваль. Тож задоволені абсолютно всі вболівальники. Вважаю, що Київ може пишатися собою – підготовка до турніру на дуже високому рівні», – підкреслив Т. Глор.

Разом з тим заступник голови КМДА А. Голубченко, у свою чергу, зауважив, що успіх фан-зони також пов'язаний із її вдалими розташуванням.

«Я думаю, що успіх цього проекту завдячує розташуванню фан-зони в самому центрі міста. Це дуже зручно для вболівальників, адже поруч стадіон, усі транспортні сполучення, багато розважальних закладів, пунктів харчування тощо. Це максимально комфортне місце для відпочинку фанів, тож, думаю, саме це зіграло ключову роль у її наповненості», – додав він.

Водночас куратор офіційної фан-зони Києва В. Матвеев подякував вболівальникам за високий рівень культури під час перебування на Хрещатику.

«Дуже приємно сьогодні отримувати високі оцінки за нашу роботу. Але сьогодні хочеться відзначити високу активність вболівальників у Києві і подякувати за високий рівень культури поведінки», – підкреслив В. Матвеев.

Слід відзначити, що організатори футбольного турніру Євро-2012 одногосно відзначили високий рівень підготовки офіційної фан-зони Києва.

За словами директора турніру Євро-2012 в Україні М. Лубківського, про успішну організацію роботи фан-зони свідчить кількість її відвідувань. За весь

період проведення чемпіонату на Хрещатику побувала рекордна для приймаючих міст усіх попередніх Єв्रोчемпіонатів кількість відвідувачів – понад 1 млн 200 тис. вболівальників. «Київська фан-зона – це наш найуспішніший проект. За це окрема подяка керівництву столиці та оператору фан-зони. Київська фан-зона побила всі рекорди з відвідувань фан-зон приймаючих міст попередніх чемпіонатів і продемонструвала величезну зацікавленість людей до всього, що відбувалося на Хрещатику. Скажу також про одне важливе спостереження, яке ми відзначили разом з колегами. Найбільшим відкриттям цього турніру і найприємнішим сюрпризом стало доброзичливе, привітне ставлення українців, у тому числі киян, до всіх, хто завітав до нашої країни. Українці здивували і себе, і весь світ дружнім і відкритим ставленням до тих, хто відвідує і столицю, й інші українські міста», – наголосив М. Лубківський.

Таким чином, можна зробити висновок, що Україна змогла вчасно подолати всі проблеми, які виникали на її шляху, стосовно успішного проведення Євро-2012, а Київ у черговий раз з гідністю витримав іспит називатися європейською столицею (*Матеріал підготовлено з використанням інформації таких видань: Євро-2012 (<http://2012ua.net>); УРА-Інформ (<http://ura-inform.com>); MIGnews (www.mignews.com.ua); Західна інформаційна корпорація (<http://www.zik.com.ua>); Главред // Столиця (<http://stolitsa.glavred.info>); Минфин (<http://minfin.com.ua>); Чемпіон (<http://www.champion.com.ua>).*

Наука – суспільству

Міжнародне співробітництво в галузі науки і освіти

Під керівництвом професора В. Міци наукова група з Ужгородського національного університету втретє виграла міжнародний грант Міжнародного центру теоретичної фізики (Італія, м. Трієст) на проведення експериментальних досліджень на синхротроні «ЕЛЕТРА». До складу групи входять три канд. наук, докторант Р. Голомб, старш. наук. співроб., О. Кіндрат, Н. Попович (*Інформаційно-аналітичний сайт Zaholovok.com.ua (<http://zaholovok.com.ua/zakarpatski-naukovtsi-prodovzhuyut-eksperimentuvati-v-italiji-foto>). – 2012. – 29.05).*

* * *

С 31 мая по 1 июня в Одессе прошла X юбилейная научно-практическая конференция, посвященная развитию подъемных сооружений и вертикального транспорта в Украине и в России. Формулировка названия конференции отражает проблему возрождения статуса Украины как страны-

производителя подъемных сооружений и вертикального транспорта в условиях членства в ВТО, обеспечивая при этом промышленную безопасность и конкурентоспособность выпускаемой продукции. Этот же вопрос обсуждается сегодня и в России. Поэтому специалисты двух стран в области подъемных сооружений (грузоподъемные краны, подъемники всех типов) и вертикального транспорта (лифты, эскалаторы и т. д.) собрались в Одессе, чтобы обсудить как характерные для этих отраслей в течение долгого времени, так и назревшие в последнее время проблемы.

Традиционно эти вопросы украинцы и россияне обсуждают именно в Одессе. Ведь здесь на протяжении более полувека располагался один из мощных центров советского краностроения – завод «Краян» и институт «Укринкран». Сегодня в Одессе существует и активно действуют специалисты отрасли, объединенные Научно-технической ассоциацией «Подъемные сооружения» (организатор конференции) и руководством Подъемно-транспортной академии наук Украины. Именно они способствуют объединению специалистов отрасли Украины, России и других стран, осуществляя взаимообмен идеями и налаживая сотрудничество. В том числе – в рамках традиционной майской научно-практической конференции по подъемным сооружениям, которая ежегодно, вот уже в течение десяти лет, проходит в Одессе.

Согласно предоставленной информации, в юбилейной конференции примут участие более 150 специалистов из Украины, России, Молдовы, Белоруссии и Германии. Это производители подъемных сооружений, комплектующих к ним и приборов безопасности, представители лифтовых организаций, экспертно-технических центров, органов власти разных уровней, российских саморегулируемых организаций в области промышленной безопасности и грузоподъемной техники (*REGNUM* (<http://www.regnum.ru/news/1536393.html>)). – 2012. – 29.05).

* * *

Партнерські відносини поєднали Політехніку Свентокшинську і технічний університет, університет ім. Яна Кохановського і педуніверситет ім. Коцюбинського, Вищу школу економіки і права в Кельцах і Вінницький торговельно-економічний інститут.

Усі вузи в рамках угоди планують обмінюватись студентами, науковцями та творчими колективами, проводити спільні дослідження, конференції, зустрічі, семінари, ділитися інформацією.

«Уже підписано шість угод з навчальними закладами з усього світу. – повідомив ректор Політехніки Свентокшинської С. Адамчак. – Але Вінниця для нас – особливий партнер».

Як один з засновників Центру молодіжного обміну С. Адамчак нагадав, що Польща має цікаву програму взаємовигідного обміну студентами, яка передбачає навіть виплату стипендій.

Про корисність співпраці між вінницькими і польськими вузами говорила і ректор університету ім. Яна Кохановського Р. Ренз. Ми готові до найширшої співпраці з вінницьким педуніверситетом, у будь-яких напрямках: педагогічних, історичних, географічних, філологічних, математичних, мистецьких тощо.

Вінницькі ректори подякували польським колегам і запевнили, що співпраця не обмежиться самим лише підписанням партнерських документів. Такі угоди відкривають перспективи для підготовки спеціалістів, які після закінчення вузу у Вінниці матимуть одразу два дипломи – український і польський, зазначив ректор Вінницького національного технічного університету В. Грабко (*Зотов М. Вінницькі вузи співпрацюватимуть із польськими // Мисто (<http://www.misto.vn.ua/ua/home/podii/4759>). – 2012. – 30.05*).

* * *

«Проблеми інтернаціоналізації університетської освіти в умовах європейської інтеграції» – такою була тема XXIV Міжнародної науково-практичної конференції, яку традиційно провів Закарпатський державний університет у травні цього року на території одразу трьох країн – України, Словаччини та Угорщини.

Конференцію провели відповідно до розпорядження голови Закарпатської обласної державної адміністрації О. Ледиди і Плану проведення науково-методичних конференцій та науково-практичних семінарів з проблем вищої освіти і науки професорсько-викладацького складу в системі Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України на 2012 р.

Організаторами конференції виступали Закарпатський державний університет спільно з Національною академією педагогічних наук України та закордонними партнерами – Мішкольським університетом (Угорщина) та Академічним товариством ім. Міхала Балудянського (Словаччина).

У роботі конференції взяли участь понад 70 науковців із 36 вищих навчальних закладів та наукових установ України, Словацької Республіки, Угорської Республіки, Румунії, Польщі, Чеської Республіки та Російської Федерації, а також представники Верховної ради України та Міністерства юстиції України.

Під час пленарних засідань у Мішкольському університеті та у м. Кошице було заслухано понад 35 доповідей з широкого кола питань, пов'язаних з проблемами інтеграції вищої освіти України до європейської системи освіти.

У рамках конференції за участі студентів та аспірантів українських та зарубіжних вишів-партнерів проходила XI Міжнародна науково-практична конференція студентів та аспірантів «Наукові розробки молодих вчених як важливий чинник розвитку системи європейської вищої освіти», в якій взяли участь 32 студенти та аспіранти.

Під час конференції відбулася і міжнародна науково-технічна виставка-презентація, на якій репрезентувалися здобутки Закарпатського державного

університету, Академічного товариства ім. Міхала Балудянського, Мішкольського університету, Київського університету права НАН України та Донецького державного університету управління.

28 учасників конференції були нагороджені міжнародними дипломами за успішні доповіді та виставкові матеріали.

За результатами конференцій були узагальнені рекомендації її учасників, які схвалені рішенням конференцій. Матеріали конференцій будуть опубліковані в міжнародному науковому віснику – періодичному науковому виданні Закарпатського державного університету, що має міжнародний стандартний номер ISSN 2218-5348 (*Мукачево.net* (<http://www.mukachevo.net/UA/News/view/56925-ЗакДУ-провів-наукову-конференцію-у-Словаччині-та-Угорщині>). – 2012. – 6.06).

Розробки для аерокосмічної та авіаційної галузі

Конструкторское бюро «Южное» до конца года завершит разработку малого научно-технологического спутника «Микросат» по заказу Государственного космического агентства Украины.

Как сообщается в «Вестнике государственных закупок», стоимость соответствующего соглашения, заключенного 22 мая, составляет 23 млн грн. Условия договора предусматривают поставку спутника заказчику до 25 декабря. Финансирование работ будет осуществляться из общего фонда госбюджета.

ГКБ «Южное» проводило работы по созданию спутника в 2008–2009 годах, однако в последующем проект был приостановлен из-за нехватки финансирования. Спутник планируется использовать для исследования ионосферы, космической погоды, диагностики природных и техногенных катастрофических явлений.

В тендерной документации торгов отмечается, что с целью оптимизации финансирования и сокращения сроков разработки «Микросата» предусматривается создание служебных подсистем спутника с максимальным заимствованием результатов разработок бюро по проекту спутника «Сич-2», который успешно функционирует на орбите с августа 2011 г.

В настоящее время рассматривается возможность запуска спутника с ракетой-носителем «Циклон-4», первый старт которой намечен на конец 2013 г. с космодрома Алкантара в Бразилии (*Левый берег* (http://economics.lb.ua/other/2012/05/29/153513_ukraine_razrabotayut_pogodniy.html). – 2012. – 29.05).

Здобутки української археології

Українська 5-та підводно-археологічна експедиція «Берег Богів» у Чорному морі перевірить гіпотезу про всесвітній потоп, повідомив керівник експедиції, заступник директора НДІ Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв С. Воронов.

Він пояснив, що згідно з теоріями деяких учених, легенда про всесвітній потоп, описаний у Біблії, має відношення до Чорного моря – через затоплення середземноморськими або каспійськими водами.

Одинадцять осіб розпочнуть шлях з Євпаторії і завершать його в Одеській області. Біля Криму вони мають намір дослідити затонулий тисячі роки тому колишній морський берег, який зараз розміщується під товщею води. «Фахівці-археологи за допомогою візуалізації цього узбережжя зможуть, врешті, визначитися з місцем розташування палеонтологічних стоянок, тобто стоянок доби кам'яного віку на морському узбережжі», – повідомив С. Воронов.

Він нагадав, що і багато тисяч років тому Дніпро впадав у Чорне море. «Зараз на північно-західному шельфі України, на дні моря, проходить русло Дніпра».

Інше завдання експедиції – фото- та відеофіксація геологічних об'єктів, зокрема газових, метанових факелів, грязьових вулканів та карбонатних структур, – у зв'язку з необхідністю пошуків і розвідки нових джерел горючих корисних копалин, – повідомив С. Воронов.

На маршруті було визначено 19 головних точок для досліджень. Загальна довжина маршруту – 494 км.

Учасники експедиції використовуватимуть телекерований підводний апарат «Софокл-1» з гідролокатором кругового обзору «Акінак». Підводно-технічне обладнання експедиції дає змогу робити дослідження на глибині лише до 100 м, тоді як американський апарат «Геркулес» спускається до 4 км (*Гіпотезу про потоп перевірять біля берегів Криму // Кримська світлиця (<http://svitlytsia.crimea.ua/index.php?section=article&artID=10341>). – 2012. – 1.06 (№ 22).*

Інноваційні розробки та технології

Херсонские ученые открыли миру технологию, которая может дать новый толчок техническому прогрессу. Заведующая кафедрой ткачества и дизайна Херсонского национального технического университета, д-р техн. наук Е. Чепелюк и профессор ХНТУ В. Чугин по-новому подошли к разработке композитных материалов, которые широко используются сейчас в строитель-

стве ракет, самолетов и подводных лодок, легковых автомобилей, гоночных болидов и куполов зданий общественного назначения. Их основой зачастую становится легкий и одновременно сверхпрочный каркас из многих слоев карбонового или иного волокна с аналогичными свойствами, который все же имеет один существенный недостаток.

Под влиянием трения, перепадов температуры, механических нагрузок слои ткани начинают понемногу расслаиваться, а это влечет потерю целостности изделия. И если разрушается опора гигантского моста или крыла самолета, счет убытков идет даже не на миллионы, а на сотни миллионов и миллиарды долларов. Авторский коллектив из ХНТУ решил задачу, как сделать усиливающий каркас гораздо прочнее и надежнее в эксплуатации.

Обычную однослойную ткань ученые сделали полуторашаровой, создав эффект «зубчатого сцепления», которое возникает в случае наложения слоев и препятствует расслоению ткани. Используя мощности хлопчатобумажного комбината Херсона, сотрудники кафедры изготовили прототипы – несколько полусфер размером с три футбольных мяча с легкого хлопкового полотна, которое идет на пошив летней одежды. Так эти полусферы не ломались внутрь, даже если на них становилась взрослый человек.

Еще один важный момент: для создания таких тканей пригодны даже ткацкие станки, которые есть на украинских хлопчатобумажных фабриках и комбинатах. Эти предприятия закрываются, не выдержав конкуренции. Однако выпуск тканей для текстильных композитных материалов может создать новый рынок сбыта и возродить производство, – рассказывает доктор технических наук В. Чугин. Однако цель жизни каждого изобретателя и ученого – удостовериться, что его детище облегчает жизнь людей, двигает вперед прогресс. Ученые описали ряд оригинальных технических решений в одиннадцати статьях, опубликованных в научных изданиях Англии, США, Шотландии и материалах трех международных конференций. Одна такая статья, например, появилась в февральском номере авторитетного международного журнала *World Journal of Engineering*.

Ректор Херсонского национального технического университета, профессор Ю. Бардачев говорит в активе ученых ХНТУ есть еще десятки изобретений и новых технологий, внедрение которых принесло бы национальной экономике немалые выгоды (*Херсонские Вестни* (<http://visti.ks.ua/novosti/tehnologii/1173-otkrytie-podarennoe-miru.html>), – 2012. – 29.05).

Інформаційні технології

Помітною подією в житті українських бібліотек 2011 р. стало затвердження Національно-культурної цільової програми розвитку єдиної інформаційної бібліотечної системи «Бібліотека–XXI», що розрахована на

2011–2015 рр. У Держінформнауки було створено спеціальну робочу групу, до якої ввійшли й представники провідних бібліотек. На виконання програми передбачено орієнтовно 340 млн грн.

Українські бібліотекарі самотужки намагаються адаптуватися до реалій інформаційного суспільства і поза рамками державної програми поступово виконують її завдання. Насамперед – розроблення і впровадження єдиних форматів обміну бібліографічними та архівними записами згідно з міжнародними правилами; оцифрування документів і книжок, які зберігаються в бібліотечних, архівних та музейних фондах; створення електронних репозитаріїв результатів сучасних досліджень університетів; налагодження передплати електронних журналів тощо. Усе це надзвичайно важлива робота, якій нині бракує лише створення єдиної інформаційної бібліотечної системи, як це задекларовано в державній програмі. Суть проста – щоб відвідувач будь-якої, навіть публічної, бібліотеки, не кажучи вже про академічні, міг отримати доступ до національного електронного сховища інформації та можливість зручного й швидкого її пошуку. Однак особливу стурбованість розробників програми, судячи з її змісту, викликає безпека такої системи. Адже цілком природно, що місія сучасної бібліотеки – дати людині потрібну інформацію, а не ховати і створювати бар'єри для її отримання.

Формальне й фрагментарне розуміння сутності поняття «електронна бібліотека» знайшло відображення ще в одному аспекті. У згаданій державній програмі взагалі не враховано потреби інформаційного обміну та комунікації зі світовою академічною спільнотою.

Можна лише здогадуватись, яким чином реалізація програми сприятиме «створенню умов для міжнародного співробітництва та інтеграції до світових бібліотечних мереж», зокрема до Світового каталогу WorldCat чи таких мегапроектів, наприклад, як Світова цифрова бібліотека чи Європіана та ін.

Сучасна бібліотека повинна стати не просто сховищем даних у паперовому чи електронному вигляді, а центром керування інформаційними потоками. У цьому її нова соціальна роль в інформаційному світі. І саме такого комплексного підходу до інституційного розвитку української бібліотеки слід дотримуватися під час реалізації державних програм.

Проект «Електронна бібліотека України: створення центрів знань в університетах України» (ElibUkr©) започаткований 2009 р. Києво-Могилянською фундацією Америки за фінансової підтримки Регіональної місії агентства США з міжнародного розвитку (USAID) в Україні. Проект передбачає передплату ліцензованих інформаційних продуктів – електронних журналів, електронних книжок, баз даних. Його основа – єдиний портал, що спрямовує користувачів до всіх типів електронної інформації.

Першим експериментальним майданчиком, що відкрив українцям шлях до інтеграції у світову академічну спільноту, стала бібліотека Києво-Могилянської академії, далі приєдналися Харківський національний університет

ім. В. Каразіна, Донецький національний технічний університет, Волинський національний університет, Сумський державний університет та ін. Сьогодні ElibUkr об'єднує близько двох десятків провідних українських університетів-учасників – з'явилися чіткі обриси нового потужного національного проекту. Завершено розбудову організаційної та технічної інфраструктури. Тисячі українських студентів та викладачів уже більш як три роки користуються перевагами доступу до світових академічних електронних ресурсів, що покривають усі галузі знань (технічні, медичні, соціальні та гуманітарні науки), через бази даних EBSCO, електронні журнали від JSTOR, Elsevier, Springer, Oxford University тощо.

Крім учасників проекту, схвальні відгуки та готовність приєднатися до нього висловлюють і ректори інших провідних українських університетів. Однак, на жаль, до сьогодні, попри численні звернення, проект не має державної фінансової підтримки і вже третій рік балансує на межі виживання. Не включили проект і до згаданої вище державної програми.

Тож від початку створення ElibUkr розвивається лише завдяки ентузіазму його засновників, фінансовій підтримці міжнародних організацій та фондів, а також залученню мізерних обсягів власних коштів, які можуть собі дозволити університетські бібліотеки в Україні. Тож бодай передплата доступу до світових наукових баз даних для провідних українських університетів могла б стати вагомим і достатнім внеском України в спільну справу.

У Національній бібліотеці України ім. Вернадського кажуть: «Ми, як індивідуальний користувач, щороку витрачаємо близько 370 тис. євро на передплату доступу до світових електронних баз даних. Якби це було колективно, на державному рівні – було б набагато дешевше». Постачальники згаданих послуг з подивом дивляться на Україну, бо навіть у таких невеликих європейських країнах, як Румунія чи Болгарія, діють програми централізованої передплати академічних електронних ресурсів для публічних бібліотек, університетів, науково-дослідних центрів. І це при тому, що науково-технічний потенціал і потреби України в міжнародній комунікації значно більші. Звісно, багато потрібно запозичити, але й Україні є що показати (*Фаріон М. Як пройти до бібліотеки // Дзеркало тижня. Україна (http://dt.ua/CULTURE/yak_proyti_do_biblioteki-103110.html), – 2012. – 1 – 8.06*).

* * *

Бібліотечний форум в Судакі – семь днів в інтелектуальному пространстві. Почти полторы тысячи специалистов из более чем 20 стран обсудили в Крыму тему: «Перспективы библиотек в мировом информационном пространстве».

Библиотекари, книгоиздатели, сотрудники информационных центров, интернет-компаний, бизнесмены и правоведы обсуждали достижения в сфере

информационных технологий и, по сути, главный вопрос, волнующий библиотеки: есть ли жизнь после Интернета?

Я. Шрайберг, председатель оргкомитета Международной конференции «Крым-2012», гендиректор Государственной публичной научно-технической библиотеки России: «Законодательство сегодня меняется так, что оцифровывать и использовать оцифрованные копии можно только в помещениях библиотек. Это общемировая практика. Она даст библиотекам новый поток читателей. Потому что, если не говорить про пиратские дела, оцифрованную копию текста, который находится в зоне охраны авторского права, читатель по-другому не получит. То есть он сможет работать с ней только в стенах библиотеки, а не дома или в офисе...».

Е. Кузьменко, председатель Российского комитета программы ЮНЕСКО «Информация для всех»: «Мы должны защищать библиотеки от посягательств не очень умных людей, которые говорят, что библиотеки вообще не нужны – в Интернете, мол, все есть. Нужно разоблачать эту мысль, не просто ее убожество, а пагубность, ее опасность для всего глобального информационного общества, когда запускаются сокрушительные античеловечные идеи, когда увеличиваются размеры массового манипулирования общественным мнением. И библиотеки должны вооружать людей инструментами распознавания манипуляторских интенций...» Библиотеки – хранители адекватной информации – невыгодны манипуляторам, именно поэтому финансируются по остаточному принципу. Интернет, из которого, как из ложки, общество закармливается «нужными» идеями, стал удобной технологией информационной войны. Напомним, Интернет родился в США. Основой его стала сеть Министерства обороны США Агранет. До сих пор технологическая система управления Интернетом находится под контролем госструктур США. С 1994 г. там проводятся официальные научные конференции по информационной войне. А в 1995 г. Национальный институт обороны США опубликовал работу Мартина Либика «Что такое информационная война?». В ней автор определил семь ее форм, в том числе электронную и психологическую. Подробно о тонкостях информационной войны пишет известный российский профессор И. Панарин в книге «СМИ, пропаганда и информационные войны».

В 2011 г. Белый дом опубликовал документ с ключевыми направлениями действий американской дипломатии по формированию мировой информационной среды с помощью специальных сетевых технологий. Вот почему, видимо, так удобны в этом плане социальные сети, которые скучающие граждане ошибочно считают развлечением.

Просто и без изысков Белый дом сформулировал в упомянутом документе базовые тезисы Доктрины информационного вмешательства. Среди них числился Интернет. Но о том, кто и как осуществляет управление информацией в Интернете, которому беззаветно доверяют наши граждане, почему-то пока не модно задумываться... *(Шипшинович М. Бойцы невидимого фронта –*

книгохранителі // Крымский телеграф(<http://ktelegraf.com.ua/2999-bojcy-nevidimogo-fronta-knigoxraniteli.html>). – 2012. – 10.06).

Розробки та дослідження для агропромислового комплексу

Шляхи підвищення ефективності виробництва свинини визначали учасники науково-практичної конференції, що відбулася в Полтавському інституті свинарства і агропромислового виробництва НААН України. У виступі на конференції голова облдержадміністрації О. Удовиченко зазначив, що науковцям інституту свинарства необхідно надолужити втрачені свого часу позиції.

Треба зробити крок вперед у науковому, практичному забезпеченні розвитку галузі. Адже реалізовані торік 19 інвестиційних проектів є підтвердженням того, що свинарство – галузь ефективна і нині є належні умови для її розвитку. У виступах учасників конференції йшлося про сучасні досягнення генетики та запровадження їх у практику селекційної роботи, ефективність використання племінної справи. Також було зроблено акцент на питаннях кормовиробництва та на особливостях вирощування зернофуражних культур. Були представлені новітні технології будівництва свинокомплексів та утримання свинопоголів'я (*Даценко Л. До ефективності – через селекцію // Зоря Полтавщини*(<http://www.zorya.poltava.ua/index.php?rozd=&nomst=5285>). – 2012. – 30.05).

* * *

В Інституті біоенергетичних культур і цукрових буряків працює багато молодих науковців та аспірантів. Розвитку їхніх талантів всебічно сприяють досвідчені вчені на чолі з директором цієї установи – академіком Національної академії аграрних наук М. В. Роїком.

В інституті проходила всеукраїнська науково-практична конференція «Новітні технології вирощування сільськогосподарських культур», яку ініціювали молоді науковці. Було запрошено понад 100 гостей, серед яких – вчені сільськогосподарської науки не лише з України, а й з Росії та Білорусі. По суті, відбувся своєрідний обмін досвідом, зокрема щодо вирощування нових біоенергетичних культур.

Кожен молодий науковець працює у своєму напрямі. Так, скажімо, старший науковий співробітник Ю. Кравченко досліджує, як питома маса насіння впливає на продуктивність цукрових буряків. Вона довела, що, використовуючи для сівби насіння цієї культури з високою питомою масою за сприятливих ґрунтово-кліматичних та агротехнічних умов, можна досягти врожайності коренеплодів до 550 ц з га. Причому з високим вмістом цукру. Цікава тема у

завідувача сектору селекції нових біоенергетичних культур Л. Костогриза «Вплив гібридизації цукрових буряків зі столовими на якість насіння». Він проаналізував, яке гібридне насіння за показником схожості перевищує інше гібридне або, навпаки, поступається за схожістю, щоб у майбутньому відібрати для вирощування найкраще. Інформаційними технологіями в точному землеробстві займається О. Присяжнюк, впливом ембріологічних параметрів насінини на схожість цукрових буряків – О. Чередничок, впливом системи удобрення в сівозміні на врожай та якість зерна озимої пшениці – В. Власенко, продуктивністю цукрових буряків з використанням регулятора росту Грейнактив-С – О. Половинчук. Наполегливо працює над темою «Якісний та надійний спосіб контролювання рослин ваточника сирійського» С. Хом'юк.

Майже всіх молодих науковців зацікавили нові біоенергетичні культури, зокрема міскантус, просо лозоподібне, 17 різновидів енергетичної верби. Переробляючи їх на гранули, можна взимку спокійно опалювати великі приміщення підприємств та установ. Це виходить удвічі дешевше, ніж користуватися природним газом (*Юрчишин М. З прицілом у майбутнє // Сільські вісники* (<http://www.silskivisti.kiev.ua/18808/index.php?n=13564>). – 2012. – 12.06).

Питання екології та уникнення техногенних катастроф

Науковці Львівщини рекомендують розпочати польові дослідження видобутку сланцевого газу з Олеської площі на експериментальній ділянці. Про це геологи Львівщини говорили під час круглого столу «Сланцевий газ Олеської площі: перспективи та ризики.

За результатом круглого столу науковці напрацювали рекомендації Львівській обласній раді. Зокрема, геологи запропонували звернутись до Кабінету Міністрів із проханням забезпечити проведення державної екологічної експертизи щодо технологічного видобутку сланцевого газу на території Олеської площі та виділити ділянку, віддалену від людських помешкань, для здійснення польових досліджень. Науковці вимагають залучити до вивчення питання видобутку сланцевого газу регіональних геологів та експертів. Як зазначила голова комісії з питань екології, природних ресурсів та рекреації І. Сех, комісія звернення до голови ЛОР О. Панькевича про створення наукової дорадчої ради для напрацювання рекомендацій щодо екологічних і економічних перспектив видобутку сланцевого газу (*ВГОЛОС* (<http://vgolos.com.ua/economic/news/9048.html>). – 2012. – 7.06).

Освіта та кадрове забезпечення в Україні

НТУУ «Київський політехнічний інститут» третій рік поспіль признаний найкращим вузом України в рейтингу отечественных университетов «Топ-200 Украина», составленном кафедрой ЮНЕСКО «Высшее техническое образование, прикладной системный анализ и информатика» и Международной экспертной группой (IREG).

Київський політехнічний інститут отримав найвищі оцінки якості підготовки кадрів представниками отечественного і зарубіжного ринку праці (за даними міжнародних експертів тільки в одній корпорації Microsoft на сьогоднішній день працюють понад 500 випускників КПІ).

КПІ має найвище міжнародне визнання (разом з Донецьким національним університетом він увійшов до 4 % найкращих університетів світу за рейтингом QS World University Ranking 2011/12). Він лідирує за кількістю програм подвійних дипломів. Серед вузів України КПІ має найбільш широке представництво в глобальному інформаційному просторі (він увійшов до 5 % найкращих університетів світу за рейтингом Webometrics).

Друге місце зайняв Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Він вважається неоспоримим лідером за якістю професорсько-преподавального складу, за кількістю публікацій і за індексом цитування в наукометричній базі Scopus.

В п'ятірці лідерів надійшли зайняти позиції Харківський національний університет імені В. Каразіна (третє місце), Національний університет «Києво-Могилянська академія» (четверте місце), Національний медичний університет імені А. Богомольця (п'яте місце).

За напрямками лідирують: серед класических вузів – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, техніеских – НТУУ «Київський політехнічний інститут», економіеских – Київський Національний економіеский університет імені В. Гетьмана, медических – Національний медический університет імені А. Богомольця, педагогіеских – Національний педагогіеский університет імені М. Драгоманова, юридических – Національний університет «Юридическа академія України імені Я. Мудрого», будівельних – Київський національний університет будівельства і архітектури, транспортних – Національний авіаційний університет, окремих вузів – Університет економіки і права «Крок».

Нагадаємо, українські вузи не потрапили в щорічний рейтинг репутації світових вузів World Reputation Rankings британської газети Times (*Лівий берег* (http://society.lb.ua/education/2012/06/06/154751_sostavlen_reyting_luchshih_vuzov.html)). – 2012. – 6.06).

* * *

29 мая 2012 г. в г. Алушта в рамках Всеукраинского научно-образовательного проекта «Наука XXI века: перспективные направления развития» и международного семинара «Перспективы физики и CMS в области Very High Luminosity, HL-LHC» состоялся научно-практический семинар по физике.

Луганщину на семинаре представили А. Воронкин, старший преподаватель Луганской государственной академии культуры и искусств, руководитель секции «Экспериментальная физика» Луганской областной Малой академии наук и М. Земзюлин, аспирант Восточноукраинского национального университета им. В. Даля, руководитель секции «Машиностроение» Луганской областной Малой академии наук.

Мероприятие было организовано Национальным центром «Малая академия наук Украины» совместно с Объединенным институтом ядерных исследований (г. Дубна, Россия) при содействии Европейской организации ядерных исследований (ЦЕРН, г. Женева, Швейцария) с целью ознакомления педагогов, ученической и студенческой молодежи с новейшими научными знаниями в области физики высоких энергий.

Следует отметить, что ЦЕРН внес мировой вклад не только в развитие физики, но и в развитие современных информационных технологий (в том числе образовательных). В 1989 г. сотрудник ЦЕРНа Тим Бернерс-Ли предложил глобальный проект, известный теперь как Всемирная паутина (www). Для его осуществления был разработан протокол HTTP и язык HTML – без этих технологий невозможно представить современный Интернет. Позже для обеспечения глобальной интеграции информации и вычислительных ресурсов была разработана новая концепция – GRID. Такое дополнение Интернета позволяет производить гигантские по объему вычисления. Так, в проекте ЦЕРН сотни компьютерных центров всего мира (несколько десятков тысяч современных компьютеров) обеспечивают обработку и анализ беспрецедентного объема (около 20 петабайт в год) экспериментальных данных, поступающих с детекторов Большого адронного коллайдера. В Украине также создан академический сегмент GRID, который интегрирован в европейскую научную грид-инфраструктуру.

На протяжении восьми часов участники семинара плодотворно обсуждали ряд наиболее актуальных вопросов, среди которых: деятельность и образовательные программы Европейской организации ядерных исследований и Объединенного института ядерных исследований, физические эксперименты на Большом адронном коллайдере, украинский вклад в создание одного из детекторов Большого адронного коллайдера – мюонного соленоида, реализация распределенных GRID-вычислений, организация научно-образовательного проекта «Ливня знаний» и др.

Было отмечено приоритетным заданием получение Украиной статуса государства – Ассоциированного члена ЦЕРН, так как это позволит создать наилучшие условия для максимального привлечения украинских ученых в программах ЦЕРН, будет оказывать содействие комплексному развитию GRID-технологий в Украине и усовершенствованию подготовки молодых ученых в области физики (*City News* (<http://www.citynews.net.ua/news/19636-prepodavatel-iz-luganska-prinyal-uchastie-v-seminare-cern.html>). – 2012. – 7.06).

Охорона здоров'я

В начале мая в Запорожье состоялась межобластная научно-практическая конференция «Основные вопросы анестезии и интенсивной терапии. Лечение острой боли», приуроченная к 15-летию Ассоциации анестезиологов Запорожской области (ААЗО). В ее работе приняли участие представители Украины, России, Великобритании.

С докладами по актуальным вопросам анестезии и интенсивной терапии на Западе, в частности, выступили профессор, заведующий кафедрой анестезиологии и интенсивной терапии НМУ им. А. А. Богомольца, президент Ассоциации анестезиологов Украины (ААУ) Ф. Глумчер, профессор, заведующий кафедрой анестезиологии и интенсивной терапии Запорожской МАПО, вице-президент ААУ, президент ААЗО С. Гриценко и др. Программа также предусматривала стендовые доклады, мастер-классы современных методов обезболивания для врачей на базе 9-й городской больницы, областного центра экстренной и скорой медицинской помощи, онкодиспансера и 5-й городской детской больницы, а также мастер-классы для медицинских сестер. Анестезиологи учились, обменивались опытом. В рамках конференции действовала выставка, где можно было ознакомиться с современными разработками в области фармакологии (*Стена Н. Элита медицины // Горожанин* (<http://www.gorozhanin.com.ua/read/4388.html>). – 2012. – 24.05).

* * *

Лекарства нового поколения разрабатывают ученые во главе с профессором В. Иваницей биологического факультета Одесского НУ им. И. И. Мечникова.

Речь идет о препаратах, равных по силе действия антибиотикам, но без присущих им побочных эффектов. В основе разработок – бактериофаги (вирусы прокариот) и молекулярное оружие против других бактерий – микро- и макробактерицины.

«Мы получили бактериофаги, которые безопасны, полезны и так же эффективны, как существующие антибиотики», – объяснил В. Иваница. При

этом, в отличие от антибиотиков, бактериофаги для макроорганизма «свои». Еще один тип препаратов может быть создан из бактериоцинов – «оружия» бактерий, которое они вырабатывают против своих врагов. Это новое направление в биотехнологии антимикробных препаратов.

По словам профессора, исследования ведутся в нескольких направлениях: лекарства на основе бактериофагов могут быть полезны для лечения людей и животных, а так же для защиты культурных растений от фитопатогенов.

Сегодня идет работа над получением активных компонентов новых узко специфических к отдельным патогенным микроорганизмам антимикробных препаратов, которые не воздействуют на полезную микробиоту.

В исследованиях используется коллекция микроорганизмов ОНУ, признанная национальным достоянием Украины. По результатам исследований полезных свойств бактериофагов и бактериоцинов опубликовано 15 научных статей, получен патент на изобретение, еще две разработки – в процессе патентования. Свои работы ученые представили на международных конференциях в Тбилиси, Париже, Вроцлаве, Одессе (*Одесские биологи разработали лекарство, которое может вытеснить антибиотики // Репортер* (<http://www.reporter.com.ua/news/s1c/>). – 2012. – 31.05).

Наука і влада

Активизация сотрудничества мэрии с научно-исследовательскими центрами Луганска была главной темой совещания с представителями ведущих университетов Луганска, которое прошло по инициативе управления экономики Луганского городского совета.

«Основа развития города во взаимовыгодном сотрудничестве органов власти и бизнес-сообщества. Совместно нам нужно реализовывать научные исследования и разработки. Развивать промышленный потенциал и продвигать на рынок новый конкурентоспособный товар и услуги, – отметил заместитель Луганского городского головы З. Зухбая. В сентябре этого года в городе будет проводиться III Луганский международный инвестиционный форум, на который приглашен Президент Украины».

Во время совещания обсуждался вопрос презентации проектов «Инновации в городском хозяйстве», которые будут разработаны Луганским городским советом.

«Ключевым условием развития экономики является активизация инвестиционного процесса, – заявил заместитель Луганского городского головы. На сегодня городская власть понимает, что в особенности важны инвестиции для эффективного развития экономического комплекса областного центра».

Начальник управления экономики предложил заключить единый многосторонний договор о сотрудничестве в содействии инновационной деятельности

(EastKorr - Восточный корреспондент (<http://www.eastkorr.net/vlast/vlast-luganska-khochet-tesnee-sotrudnichat-s-uchenymi>). – 2012. – 1.06).

* * *

За сприяння обласної державної адміністрації 5–6 червня 2012 р. у м. Кам'янець-Подільський відбулася III Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні економічні системи, стан та перспективи».

Учасники заходу відзначили активну участь у роботі науково-практичної конференції як вітчизняних, так і іноземних учених, представників центральних органів виконавчої влади держави та виконавчої влади області. Зацікавленість влади до наукового бачення підходів розв'язання проблем економічного розвитку, практичної реалізації наукових напрацювань, засвідчила продуктивне поєднання зусиль влади і науковців області у їх спільному прагненні працювати на благо процвітання Української держави і Хмельниччини.

Питання ефективності функціонування економічної системи в цілому та її регіональний аспект у просторових та часових вимірах в умовах сьогодення, трансформації та проектування пріоритетів розвитку в майбутньому, вибору оптимальної стратегії керування економічними процесами, врахування регіональної специфіки стали темою обговорення провідних науковців, які актуалізували, глибоко проаналізували та розкрили важливі для сучасної науки й економіки стани, тенденції та пріоритети розвитку економічних систем, зокрема:

- менеджменту в економічних процесах;
- обліку і аудиту у галузях економіки;
- ефективності функціонування фінансово-кредитних систем;
- маркетингу в системі реструктуризації народного господарства;
- впливу економічних систем на ефективність функціонування сфери послуг.

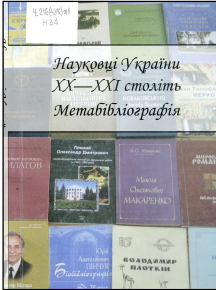
Як відомо, питанням розвитку кооперації сьогодні державою приділяється велика увага, а сам процес потребує кваліфікованих кадрів нової якості, здатних господарювати за непростих умов сьогодення.

Тож знаково, що започаткована Хмельницьким кооперативним торговельно-економічним інститутом, закладом з п'ятдесяти п'ятирічними освітніми та науковими напрацюваннями, традиція проведення щорічних міжнародних науково-практичних конференцій стала значним внеском у розвиток економічної науки та практики використання її напрацювань потенційними користувачами (*Сайт Хмельницької облдержадміністрації (http://www.adm-km.gov.ua/index.php?subaction=showfull&id=1339081266&archive=&start_from=&ucat=5&). – 2012. – 7.06).*

До уваги держслужбовця

С. Горбань, завсектору НБУВ

Нові надходження до НБУВ

Науковці України XX—XXI століть : метабібліографія / Ін-т енцикл. дослідж. НАН України ; [уклад.: М. Г. Железняк, Л. М. Гутник, Т. А. Галькевич]. – К. : Ін-т енцикл. дослідж. НАН України, 2010. – 476 с.

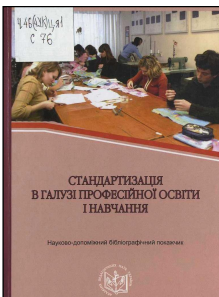
Подано огляд біобібліографічних персональних посібників понад 1000 науковців України XX—XXI ст., за період 1911–2009 рр.

Покажчик сформовано з записів, у яких зазначено прізвище, ім'я та по батькові науковця, дані про науковий ступінь та вчене звання (із зазначенням років присвоєння); повний бібліографічний опис; назва установи, у якій видання опрацьовано de visu; зміст видання (у квадратних дужках від укладачів зазначено кількість позицій праць ученого та хронологічні межі їх видань, наукова школа, література про нього тощо). Записи розміщено за алфавітом прізвищ учених.

Допоміжний апарат видання становлять: покажчик імен науковців із зазначенням років життя вченого; іменний покажчик; покажчик назв серій; список скорочень.

*Шифр зберігання книги у НБУВ: **ВА745013***

*Шифр зберігання книги у фонді ВДБО: **Ч216(4УКР)я1; Н34***

Стандартизація в галузі професійної освіти і навчання : наук.-допом. бібліогр. покажч. / Нац. акад. пед. наук України, Ін-т проф.-техн. освіти, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [уклад. І. М. Савченко]. – Хмельницький : ХНУ, 2011. – 111 с.

Систематизовано публікації з актуальної в освітній галузі проблеми – розробки професійних і освітніх стандартів з підготовки кваліфікованих робітників у системі профтехосвіти України. Інформовано про 799 видань (монографій, брошур, збірників наукових праць, матеріалів наукових конференцій, навчальних посібників, довідкових видань, словників, авторефератів дисертацій, організаційно-методичних документів тощо).

Матеріал згруповано за тематичними розділами: Законодавчі та нормативно-правові акти з проблеми стандартизації в галузі профтехосвіти; Історія профтехосвіти та розвиток стандартизації змісту підготовки кваліфікованих робітників; Стратегії та тенденції розвитку професійної освіти і навчання; Стандартизація в документах міжнародних організацій та форумів професійної освіти і навчання; Якість освіти; Моніторинг якості профтехосвіти; Теоретико-методологічні засади вдосконалення змісту освіти; Стандартизація в галузі професійної освіти і навчання; Правові аспекти стандартизації; Ринок праці як впливовий чинник стандартизації; Компетентнісний підхід як інноваційний механізм оновлення стандартів робітничих професій; Формування національних систем та рамок кваліфікації; Енциклопедії, глосарії, словники; Інтернет-джерела. Вміщено іменний покажчик, покажчик окремих видів документів з питань стандартизації в галузі професійно-технічної освіти та перелік скорочень.

Шифр зберігання книги у НБУВ: ВА739839

Шифр зберігання книги у фонді ВДБО: Ч46(4УКР)ц.я1; С76

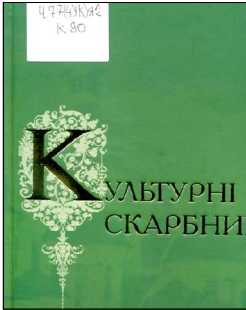
Волобуєва А. Формування преси Києва (1835–1918) / Анастасія Волобуєва, Наталія Сидоренко. – К. : Темпора, 2011. – Т. 1. – 207 с.

У монографії представлено комплексне дослідження преси Києва 1835–1918 рр. розкрито загальні особливості становлення, розвитку та функціонування періодичних і продовжуваних видань. Проаналізовано структурно-типологічні та проблемно-тематичні особливості періодики міста. Акцентовано увагу на національно-патріотичній специфіці преси Києва початку ХХ ст.

Матеріал систематизовано в тематичні розділи: Формування преси Києва (1835–1918): структурно-типологічні та проблемно-тематичні ознаки; Національно-патріотичні особливості преси Києва. У кінці праці подано творчо-біографічні довідки про редакторів, видавців і співробітників київських часописів ХІХ – початку ХХ ст.

Шифр зберігання книги у НБУВ: В352946/1

Шифр зберігання книги у фонді ВДБО: Ч612(4УКР)я2; В68

Культурні й духовні скарбниці України = Cultural and spiritual treasure houses of Ukraine / [упоряд.: Г. Захарченко, Р. Захарченко ; голов. ред. А. Бовсунівська ; фотогр.: Ю. Захарченко, С. Піскун, П. Стахов ; пер. на англ. мову П. Бовсунівський]. – К. : Галактика-С, 2011. – 176 с. : фотогр. кольор. – Текст укр., англ.

Представлено книгу, яка є міжнародним проектом «Пізнай Україну – пізнай себе. Культурні й духовні скарбниці України». Головна мета проекту – популяризація та донесення до світової спільноти інформації про унікальні історико-культурні та духовні надбання українського народу. Видання започатковано Українським видавничим центром «Галактика С».

Наприкінці вміщено адресні відомості організацій, представлених на сторінках видання. Інформацію подано українською та англійською мовами. У книзі використано роботи професійних фотомитців і архіви організацій-учасників проекту.

*Шифр зберігання книги у НБУВ: **СО30808***

*Шифр зберігання книги у фонді ВДБО: **Ч77(4УКР)я2; К90***

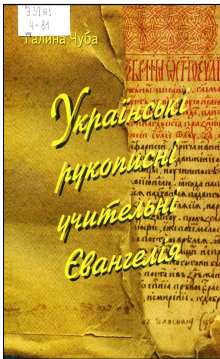

Дуда І. Лемківський словник : 26 000 слів / Ігор Дуда ; Всеукр. т-во «Лемківщина», Фондація дослідж. Лемківщини у Львові. – Т. : Астон, 2011. – 376 с. – (Бібліотека Лемківщини ; ч. 54).

У словнику відображено мовні особливості жителів галицької – Західної і Східної Лемківщини, а також південної частини – Словацької Пряшівщини та українського Закарпаття. Подано найбільш характерні особливості формотворення слів, які покликані вдосконалити лемківський фонетичний правопис. Вміщено 10 760 статей і близько 26 000 найбільш уживаних і рідкісних слів лемківського діалекту української мови. На початку книги вміщено лемківський правопис і лемківський алфавіт. У передмові викладено історію лемків-руси́нів – західної гілки українського народу, яка споконвіку проживає по обох схилах Карпат.

*Шифр зберігання книги у НБУВ: **ВА747724***

*Шифр зберігання книги у фонді ВДБО: **Ш141.4-314я2; Д81***

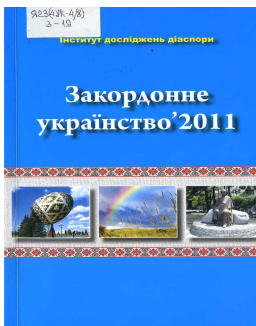

Чуба Г. Українські рукописні учительні Євангелія : дослідження, каталоги, описи / Галина Чуба ; Нац. ун-т «Києво-Могилян. акад.» [та ін.]. – К. ; Л. : Свічадо, 2011. – 223 с.

Книга присвячена українським рукописним учительним Євангеліям. У книзі вміщено описи 96 списків Євангелій, створених у період з 1585 р. до кінця XVIII ст., що зберігаються в 13-ти бібліотеках та музеях України, Польщі, Росії, а також у приватних колекціях. У кінці видання представлено: Показчик читань за рухомим календарем; Показчик празничних читань; Показчик тематичних читань; Показчик авторів та творів; Іменний показчик; Показчик церков; Показчик списків за місцем збереження; Таблиці старих та нових шифрів рукописних учительних Євангелій і мікрофільмів з фондів Національної бібліотеки Варшави.

Шифр зберігання книги у НБУВ: ВА744142

Шифр зберігання книги у фонді ВДБО: Э37я1; 481

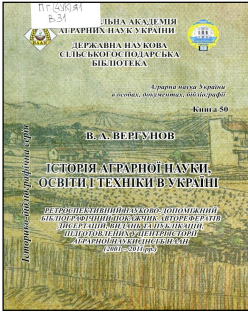
Закордонне українство'2011 : інформ. кат. / Ін-т дослідж. діаспори ; [упоряд. І. Винниченко]. – Дніпропетровськ : [б. в.], 2011. – 119 с.

Довідник містить адресні відомості про українські закордонні громадські, культурно-просвітні, освітянські, наукові, жіночі, молодіжні, ветеранські, релігійні, спортивні, бізнесові та інші інституції, мас-медіа тощо 44 країн світу.

Матеріал розташовано за абеткою країн, що нараховують українську діаспору. Інформаційний каталог сформовано з бібліографічних записів, у яких зазначено назву організації (українською мовою та мовою країни, де розташована організація, поштова адреса, телефон, факс, електронна адреса, дата заснування, видавничий орган, керівник організації.

Шифр зберігання книги у НБУВ: ВА745329

Шифр зберігання книги у фонді ВДБО: Я23(4УКР-4/8); 319

Вергунів В. А. Історія аграрної науки, освіти і техніки в Україні : ретросп. наук.-допом. бібліогр. покажч. автореф. дис., вид. та публ., підготов. у Центрі історії аграр. наук ДНСГБ НААН (2001–2011 рр.) / В. А. Вергунів ; НААН України, Держ. наук. с.-г. б-ка. – К. : [б. в.], 2011. – 383 с. : іл. – («Аграрна наука України в особах, документах, бібліографії» : історико-бібліографічна серія ; кн. 50).

Висвітлено наукову діяльність співробітників Центру історії аграрної науки Державної наукової сільськогосподарської бібліотеки (ДНСГБ).

Матеріал систематизовано за розділами, де відображено історію розвитку Центру історії аграрної науки ДНСГБ за 10 років, її становлення та діяльність. Подано 63 захищені при центрі дисертації, 1413 книг, монографій, бібліографічних покажчиків, наукових публікацій у журналах історичного спрямування, анотованих трьома мовами (українською, російською, англійською). У додатках представлено керівні та регламентуючі документи, що розкривають діяльність центру за 10 років.

*Шифр зберігання книги у НБУВ: **ВА739975***

*Шифр зберігання книги у фонді ВДБО: **Пг.(4УКР)я1; В31***

Підп. до друку 03.07.2012.

Формат 60x84/16. Друк офс. Ум. друк. арк. 4.42.

Видається в друкованому та електронному вигляді

Адреса видавництва: 03039, м. Київ, просп. 40-річчя Жовтня, 3